Anul 134 Sibiu, 1 septembrie 1986 Nr. 33—34/1986

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Mircea cel Mare — Mare Voievod al Ţării Româneşti

600 de ani de la urcarea sa pe tron

De-a lungul existenţei sale istorice, poporul român a fost nevoit să ducă o luptă eroică, plină de jertfe pentru a-şi păstra fiinţa naţională, pentru unitate, libertate şi independenţă, pentru a-şi asigura „nedezrupta sa continuaţie" (D. Cantemir) în spaţiul carpato-pontico-danubian în care s-a plămădit şi s-a dezvoltat.

Subliniind acest adevăr ce străbate ca un fir roşu întreaga noastră istorie, elogiem faptele de vitejie ale poporului nostru înscrise în cartea de aur a neamului sub steagul unor mari domnitori şi conducători de oşti. Din rîndurile acestora desprindem „figura legendară" a lui Mircea cel Mare cu prilejul aniversării a şase secole de la urcarea sa pe tronul Ţării Româneşti.

Despre Mircea se spune că este „Domn coborîtor din străbuni" (Chalkokondyles). Într-adevăr, era strănepotul lui Basarab I Întemeietorul şi fiul lui Radu I. La 23 septembrie 1386 deveni domnul Ţării Româneşti pentru o domnie de 32 de ani, după care a rămas ca moştenire istoriei noastre naţionale sub numele de „cel Mare".

De la începutul domniei, Mircea şi-a manifestat grija pentru consolidarea statului sub toate aspectele. S-a dovedit cu adevărat ctitor de ţară. De la străbunicul său Basarab I şi pînă la Mihai Viteazul, personalitatea lui Mircea a înrîurit cel mai mult destinele spaţiului românesc. Domnia lui înfăţişează momentul culminant al dezvoltării istorice a Ţării Româneşti. A desăvîrşit sau iniţiat pe planul structurilor interne ceea ce înaintaşii săi n-au putut împlini. În dezvoltarea generală a ţării a preconizat o seamă de măsuri care au dus la dezvoltarea agriculturii, înflorirea tîrgurilor şi oraşelor, înviorarea meşteşugurilor, comerţului şi meritului. A fost un „adunător al pămîntului românesc" (P. P. Panaitescu). Autoritatea lui Mircea s-a exercitat peste teritoriile româneşti de la Porţile de Fier ale Dunării şi pînă la Chilia, de la apa Oltului (la nord de Făgăraş) şi pînă la Marea Neagră, la sud de Mangalia. Este întinderea maximă pe care a cunoscut-o statul muntean, în întreaga sa istorie, pînă în secolul al XIX-lea.

Mircea a fost primul stegar al luptei antiotomane. De la începutul domniei sale Mircea a urmărit ca ţel suprem şi constant al întregii sale politici, păstrarea independenţei şi suveranităţii ţării în condiţiile deosebit de vitrege, cînd imperiul otoman urmărea să-şi întindă stăpînirea în nordul Dunării şi de aici spre centrul Europei. Pentru păstrarea independenţei, Mircea a încheiat un sistem de alianţe şi a dus lupte crîncene cu turcii. În urma victoriilor repurtate, Ţara Rmânească a devenit „scutul Europei". Acest rol este ilustrat în cuvintele lui Sigismund, regele Ungariei: „Ce primejdii puteau să se întîmple întregii ţări (Ungaria) dacă atunci (1397) turcii ar fi ajuns la noi".

Campaniile antiotomane (la Dunăre în 1389, Rovine — 1394, Nicopole — 1396, Cîmpia munteană în 1397) au evidenţiat şi dimensiunea de mare comandant de oşti şi strateg a lui Mircea. S-a preocupat intens de mobilizarea şi organizarea „oastei celei mari", compusă din curteni, boieri, ţărani şi tîrgoveţi. Cu ocazia luptei de la Nicopole, Sigismund, regele Ungariei, l-a propus comandant al întregii oştiri cruciate, ca unul care cunoştea tactica turcilor. Ceea ce n-au făcut cruciaţii a făcut Mircea singur. Pe bună dreptate s-a spus că este „principele cel mai puternic şi mai viteaz" (Leunclavius).

Mircea s-a dovedit şi un diplomat de anvergură europeană, care a ştiut să contracareze tendinţele expansioniste ale puterilor vecine, încheind în condiţii de egalitate o serie de tratate prin care a asigurat unitatea şi libertatea ţării sale, fixînd pentru mai multe secole coordonatele politicii externe a ţărilor române. În condiţii de expansiune a Semilunei, Ţara Românească reuşeşte să-şi păstreze individualitatea, adoptînd o atitudine externă elastică şi mobilă care foloseşte o gamă variată de mijloace, mergînd de la formele cele mai vechi ale alianţelor matrimoniale ori ale participării la cruciada apuseană, pînă la forme noi, cum ar fi intervenţia directă în cadrul luptei pentru putere dintre urmaşii lui Baiazid. Iscusinţa diplomatică şi-a arătat-o în mod deosebit faţă de turci. Oferta de răscumpărare a păcii — plata haraciului — nu afecta întru nimic neatîrnarea ţării. În nici un caz nu poate fi vorba de „supunere" a voievodului în timpul vieţii sale.

Alianţa cu domnii Moldovei şi cu Transilvania este altă trăsătură constantă a concepţiei sale diplomatice. Petru I a mijlocit încheierea alianţei dintre Ţara Românească şi Polonia, iar Mircea a sprijinit pe Alexandru cel Bun să ocupe tronul Moldovei. S-a folosit de vornicul Dragoş al lui Petru I trimiţîndu-l în solie la regele Poloniei, iar Groza Moldovanu este dregător în sfatul lui Mircea. În campaniile antiotomane Mircea a folosit „făgărăşeni". A acordat protecţie militară saşilor din Cisnădie ca să-şi pască turmele în munţii din Ţara Românească.

Portretul politic al lui Mircea se desprinde şi din documentele istorice ale vremii (bizantine, osmane, sîrbeşti, ruseşti), care l-au înălţat deasupra contemporanilor şi urmaşilor, socotindu-l „regele regilor din ţările creştine de pe vremea sa" (Kemalpaşazade). În istoria românească aceste documente i-au sporit rolul şi semnificaţia, înălţîndu-i monument peren în seria marilor înfăptuiri omeneşti.

Înfăptuirile sale excepţionale au făcut din Mircea o personalitate de dimensiune europeană, care s-a bucurat de un larg prestigiu internaţional. Corespondenţa sa cu Patriarhul ecumenic, întîlnirile cu vîrfurile feudale ale vremii, trimiterea de soli la curţi regale, la conciliile din vremea sa, cum a fost cel de la Constanţa (în Baden) 1414, constitue dovada acestui prestigiu internaţional.

În timpul domniei lui Mircea se cunosc importante manifestări în viaţa religioasă şi culturală. După modelul bisericii din Krusevać (Serbia) a zidit mănăstirea Cozia, căreia i-a făcut însemnate danii. El a înzestrat şi alte lăcaşuri sfinte: Cotmeana, Tismana, Snagovul, Glavacioc, Dealul, Strugalea, Govora, Bolintinul, Vişna şi Cutlumuş din Muntele Athos. A fost şi un promotor al vieţii culturale. Călugărul Filotei (fost logofăt al lui Mircea) compune „Pripealele" răspîndite şi în ţinuturi slave.

Sub conducerea lui Mircea poporul nostru a înscris o pagină de glorie nepieritoare în marea carte a luptei sale pentru neatîrnarea vetrei străbune, pentru existenţă liberă, demnă, suverană. Împlinirea a 600 de ani de la urcarea lui pe tronul Ţării Româneşti constituie prilej fericit de amintire şi cinstire a acestei mari personalităţi istorice, care va rămîne de-a pururi în istoria patriei noastre şi în conştiinţa poporului român.

Prot. *Ieremia B. Ghita*

CALENDAR DE INIMĂ

Istorie pe o Evanghelie

Preoţii şi cîntăreţii de biserică făceau adesea în trecut însemnări pe cărţile bisericeşti, fie personale, privind data naşterii copiilor, intrarea în proprietatea cărţii, uneori scurte autobiografii, fie însemnînd evenimente mai deosebite cum ar fi calamităţile naturale, războaiele, eclipsele, stări excepţionale ale vremii precum ninsori în lunile de vară etc. etc. Multe din astfel de însemnări i-au ajutat pe istorici să fixeze anumite date, să completeze detalii şi uneori chiar să aducă lumină asupra unor epoci întregi, tot aşa cum s-a întîmplat şi cu inscripţiile de pe pietrele funerare, de pe pereţii bisericilor, din pomelnice etc. Numele celui mai vechi episcop al Transilvaniei cunoscut astăzi. Ghelasie, ne vine dintr-o inscripţie de pe un perete din biserica veche a mănăstirii Rîmeţ. Multe date din biografia lui Andrei Şaguna le ştim dintr-o autobiografie pe care şi-a scris-o pe un *Polustav* (Ceaslov bogat de format mic din 1757 care va fi fost cărticica sa de rugăciuni). Pe ultima pagină însemnase în slavoneşte şi aceasta: „La Mehadia, în anul 1866, ziua 22, iulie, o vrăjitoare mi-a zis că voi mai trăi optsprezece ani". Ar fi fost bine, dar nu s-a adeverit. A mai trăit numai şapte ani!

O însemnare despre un episod din primul război mondial am găsit pe o *Evanghelie* (tipărită în Bucureşti, ed. IV, în 1911, la p. 54) din comuna Cătina, judeţul Buzău, făcută de preotul Chr. Anghelescu la 24 decembrie 1916, *„spre amintire"*.

România intrase în război la 27 august 1916. Însemnarea e exact din a 120-a zi a războiului care, după ce începuse bine, cum va spune şi preotul Anghelescu, cucerind Braşovul (29 august 1916), Petroşanii, Orşova (4 sept.), ajungînd cu luptele în jurul Sibiului (1—16 septembrie), trecînd Carpaţii prin 18 locuri şi avînd o armată de 833.758 de soldaţi şi 18.000 de ofiţeri, începînd din noiembrie a cunoscut cîteva înfrîngeri mari. Încă de la 1 sept. ne declarase război şi Bulgaria, dublînd ameninţarea din nord cu cea din sud, la 16—17 noiembrie a căzut Craiova, la 25 noiembrie se străpunge trecătoarea Oltului, la 28 noiembrie românii părăsesc Cîmpulungul. Grupul Cerna rămas izolat la Turnu Severin, începe o retragere spre Bucureşti plină de peripeţii, care se încheie cu capitularea de la 6 decembrie. La 22 noiembrie Generalul Mackensen trecuse Dunărea, îndreptîndu-se spre Bucureşti. La 6 decembrie 1916 germanii au intrat în Bucureşti, iar trupele române au început retragerea spre Moldova, cu intenţia de a se stabiliza pe Siret, hărţuite mereu de germanii care le urmăreau. La 8—11 decembrie se dă o luptă la Cricov, iar între 22—28 şi 22—23 decembrie s-au dat luptele de la Rîmnicu-Sărat şi Caşin.

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

Cinstirea Sf. Ioan Botezătorul ca proroc-apostol, cu prilejul sărbătoririi martiriului său

În ziua de 29 august prăznuim, an de an, un eveniment consemnat cu pietate în paginile Sfintei Evanghelii: martiriul Sfîntului Ioan Botezătorul, „înger pămîntesc şi om ceresc", proorocul şi înaintemergătorul Domnului nostru Iisus Hristos (cf. Matei 14, 3—12; Marcu 6, 17—29). În amintirea împrejurărilor în care Sfîntul Ioan i s-a retezat, din porunca regelui Irod, capul cu sabia, pentru a fi oferit pe tipsie Irodiadei, nelegiuita soţie a tetrarhului idumeu, sărbătoarea poartă numele de „Tăierea capului", spre mărturie săvîrşirii unor fapte nesăbuite, precum şi slavei în care ridică Dumnezeu pe mărturisitorii dreptei credinţe. Cîntarea bisericească, adresîndu-se martirului sărbătorit, precizează semnificaţia actului de cult ce se oficiază, cu aceste cuvinte: „Irod cel fără de minte îţi taie capul... dar Hristos face din tine cap al Bisericii". Cuprinsă în ciclul spiritual-calendaristic al anului bisericesc şi, ca atare, introdusă între evenimentele care alcătuiesc istoria mîntuirii, în centrul căreia se află Mîntuitorul însuşi, pomenirea la care ne referim nu constituie doar celebrarea unei simple aniversări, ci o consemnare în sensul „memorialului" liturgic, datorită căreia prin cinstirea Sfîntului Ioan îl proslăvim pe Hristos-Domnul, iar amintirea martiriului său o trăim cu dinamismul propriu unei prezenţe divine.

Felul în care Hristos preface evenimentul morţii Sfîntului Ioan Botezătorul într-un fapt de preamărire, rînduindu-l pe marele propovăduitor al pocăinţei de pe malul Iordanului drept „cap al Bisericii", ni-l descoperă, cu anticipare, cuvintele pline de taină ale Mîntuitorului vorbind despre Ioan în faţa mulţimii astfel: *„Ce aţi ieşit să vedeţi în pustie?... Să vedeţi un proroc? Da, zic vouă, şi mai mult decît un proroc!"* (Matei 11, 7—9). Proorocul e glas ce vorbeşte în numele lui Dumnezeu,

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof. *Ilie Moldovan*

Maica Domnului, pururea rugătoare

„De trei mari daruri s-a învrednicit Maica Domnului de la Dumnezeu": 1) darul de a fi Născătoarea de Dumnezeu; 2) darul de a fi pururea fecioară şi 3) darul de a fi pururea rugătoare.

Despre primele două daruri am scris. Urmează să expun despre Maica Domnului, pururea rugătoare.

Sfînta Scriptură spune: „Mult poate rugăciunea stăruitoare a dreptului" (Iacov V, 6). Dacă mult poate rugăciunea stăruitoare a dreptului, care are gradul cel mai mic de sfinţenie, apoi cu atîta mai mult poate rugăciunea stăruitoare a Maicii Domnului, care are gradul cel mai mare de sfinţenie.

Despre modalitatea rugăciunii Maicii Domnului găsim temei şi în cărţile noastre de slujbă: „Neavînd îndrăzneală pentru păcatele noastre cele multe, tu pe Cel ce s-a născut din tine, roagă-L, Născătoare de Dumnezeu Fecioară, *că mult poate rugăciunea Maicii spre îmblînzirea Stăpînului*".

Cînd se roagă Maica Domnului? Maica Domnului se roagă *totdeauna:* „Nădejdea şi scăparea creştinilor, zid nebiruit, celor slabi liman neînviforat, tu eşti Năncătoare de Dumnezeu preacurată; ci precum lumea o mîntuieşti cu *neîncetată rugăciunea ta,* pomeneşte-ne şi pe noi, Fecioară, întru tot lăudată" şi „Fericimu-te pe tine toate neamurile, Născătoare de Dumnezeu Fecioară, că întru tine Cel neîncăput, Hristos Dumnezeul nostru, a încăpea a binevoit. Fericiţi sîntem şi noi, folositoare pe tine avîndu-te, *că ziua şi noaptea te rogi pentru noi.* Pentru aceasta lăudîndu-te strigăm ţie: Bucură-te ceea ce eşti plină de dar, Domnul este cu tine".

Pentru cine se roagă Maica Domnului? Maica Domnului se roagă şi pentru cei vii şi pentru cei morţi şi pentru tot ce avem nevoie şi în viaţa aceasta şi în cea viitoare. Maica Domnului se roagă pentru viaţa cea de obşte şi pentru conducerea ţării: „Folositoare, neînfricată şi neînfruntată, nu trece cu vederea, ceea ce eşti bună, rugăciunile noastre, întru tot lăudată Născătoare de Dumnezeu. *Întăreşte viaţa cea de obşte a drept măritorilor creştini. Mîntuieşte pe cei ce i-ai rînduit să conducă şi le dă lor biruinţă din cer,* pentru că ai născut pe Dumnezeu, ceea ce eşti una binecuvîntată".

Maica Domnului se roagă pentru pacea lumii: „Pe tine zidul cel nebiruit, întărirea mîntuirii, Născătoare de Dumnezeu Fecioară, te rugăm: sfaturile celor potrivnici le risipeşte, întristarea poporului tău în bucurie o întoarce, ţara ta o apără şi o ajută, *pentru pacea lumii te roagă,* că tu eşti, Născătoare de Dumnezeu, nădejdea noastră".

Ce condiţii trebuie să îndeplinească rugăciunea noastră către Maica Domnului? Pentru ca rugăciunea noastră să fie ascultată de Maica Domnului, noi trebuie să avem *credinţă tare* în Maica Domnului şi *nădejde neclintită* în Maica Domnului. Fără aceste virtuţi, rugăciunea noastră nu este primită de Maica Domnului.

„Biserica e într-o nesfîrşită rugăciune pentru mădularele sale: se roagă pentru noi toţi Îngerii şi Apostolii şi Mucenicii şi Patriarhii, şi *cea mai presus de toţi Maica Domnului nostru* şi această sfîntă *unire* e viaţa Bisericii" (Homiakov).

Şi unde este *unire,* acolo este şi *pace* şi unde este *pace,* acolo este şi *rugăciune.*

Protos. *Ipolit Ciubotaru*

200 de ani de învăţămînt teologic la Sibiu

III. Institutul Teologic-pedagogic sub Andrei Şaguna

(1846—1873)

O nouă etapă în istoria şcolii teologice sibiene se inaugurează în anul 1846, odată cu numirea lui Andrei Şaguna ca „vicar general" al Episcopiei ortodoxe române a Transilvaniei, rămasă vacantă după moartea lui Vasile Moga. În 1847 a fost ales, iar în anul următor recunoscut şi hirotonit episcop; în 1864, după îndelungate strădanii, a izbutit să restaureze vechea Mitropolie ortodoxă a Transilvaniei — de data aceasta cu sediul la Sibiu — devenind arhiepiscop şi mitropolit. Ca fost profesor de teologie şi om de înaltă cultură, a pornit de îndată la înnoiri şi în viaţa şcolii teologice sibiene. Chiar din primul an de activitate, deci în 1846, a decis ca acel „curs dogmatico-moralicesc" de şase luni să fie ridicat la un an, introducîndu-se — pe lîngă Dogmatică, Morală, Cîntări bisericeşti şi Administraţia parohială — cîteva materii noi: Exegeza Sf. Scripturi, Pastorala, Metodica şi Gramatica limbii române. Într-un memoriu din anul 1850 îşi exprima intenţia de a înfiinţa un institut (seminar) teologic, cu patru ani de studii, cu 100 de elevi bursieri şi cu un director, un vicedirector şi alţi cinci profesori. Vremurile îi erau însă potrivnice. Chiar dacă planurile sale n-au putut fi transpuse în faptă, Şaguna s-a străduit să remedieze în bună măsură stările de lucruri existente pînă atunci.

În decembrie 1848, în locul profesorului Ioan Moga, care şi-a prezentat demisia, după o activitate de 33 de ani, a fost numit *Ioan Hannia* (1818—1897), cu studii de Teologie la Viena, pînă atunci secretar consistorial. În octombrie 1849, şi-a înaintat demisia şi celălalt profesor, Moise Fulea, după o activitate de 35 de ani. Locul său a fost ocupat de tînărul *Grigorie Gheorghe Pantazi* (1825—1854), doctor în Filozofie la Universitatea din Pesta, cu studii de Teologie la Universitatea din Viena. Din nefericire moartea sa prematură, în 1854, a lipsit învăţămîntul teologic sibian de un cărturar de mare valoare.

În cunoscutul sinod eparhial întrunit la Sibiu la 12 martie 1850, s-a hotărît ca „Şcoala clericală a diecezei acesteia să se prefacă într-un institut teologico-pedagogic, să se înzestreze întocmai după cum sînt întocmite alte seminarii şi tot clerul să fie dator, înainte de ce s-ar preoţi, a fi învăţător după stările împrejur". Potrivit acestei hotărîri, la 1 octombrie 1852, cursul clerical a fost ridicat la doi ani; în anul I se predau

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Prof. *Mircea Păcurariu*

Istorie pe o Evanghelie

(Continuare din pag. 1)

În acest moment și-a făcut preotul Chr. Anghelescu însemnarea, oferindu-ne o secvență din filmul luptelor în retragere, din comuna Cătina, județul Buzău. Comuna se află la nord-vest de Buzău în regiunea dealurilor subcarpatice.

Preotul Chr. Anghelescu urmărise evoluția războiului cu mare atenție, deși asupra unor date nu este prea bine informat. Îi cunoștea totuși etapele, era sub influența iminentului dezastru, și s-a gîndit să lase urmașilor din sat o știre despre cele trăite de satul lor și despre urgiile războiului. Iată textul său:

„Marele război european s-a început în anul 1914, luna iulie, de o parte Germania, Austro-Ungaria, Bulgaria și Turcia, iar de cealaltă parte Rusia, Franța, Anglia, Belgia, Italia, Serbia, Muntenegru și România, care a intrat în acțiune mai în urmă, adică la 15 august anul 1916 (data reală, 27 august 1916, n. n.). Ceea ce voiesc să scriu aici, vreau să scriu despre România și mai ales despre comuna Cătina.

Armata română, la început a plecat cu mare avînt. Fie că n-a avut mare rezistență, fie că i-au lăsat puterile centrale, au înaintat mult în Transilvania, luînd pradă de război și prizonieri, pînă cînd pe la începutul lunii octombrie, germanii i-au luat la goană, așa că în 2—3 zile i-au adus la graniță, capturîndu-le armata, coloană de munițiuni, mari depozite de proviziuni ce făcuseră ai noștri pe la Feldioara și alte localități, luîndu-le și prizonieri. — La graniță, pe toată linia Carpaților, au ținut mult timp rezistență armata română, adică pînă la începutul lunii noiembrie, cînd a început a slăbi rezistența armatei române, așa că au început a năvăli în țară germanii, după armata română, pe mai multe locuri. — Mai întîi, au năvălit în Oltenia, apoi în partea de dincoace de Olt mergînd pe deoparte dinspre Carpați, iar altă armată germano-bulgară (venind) de la Dunăre spre Carpați și unindu-se, au silit armata română să se retragă în Moldova, mai ținînd, cît mai puteau, rezistență din cînd în cînd. — În fine vine rîndul și județului Buzău. — Sîmbătă 26 noiembrie la ora 12, pe cînd populația era liniștită, așteptînd să treacă germanii de la Chiojd, unde nu avuseseră nici o rezistență, ne pomenim cu un atac din partea armatei noastre, adică Regimentul 28 infanterie, care venise de vineri dimineața spunînd că se retrage iar nicidecum că țin rezistență... Linia de bătaie a armatei noastre era pe aci, prin fața bisericii, pînă dincolo de gîrlă, spre bocani, și armata germană, adică Regimentul de infanterie al lor, dădea atacuri de la Cătun, Sătuc și Gura Cătinii. Mitraliere române erau așezate: una în clopotnița bisericii, alta pe trotuar în fața casei lui Gheorghe Gîdiuță, la fereastra caselor mele și una la puțul de la izvor, la poarta casei lui Costică Liță Gh. Neagu. Eu și cu toți ai casei mele am putut vedea cu mare frică și groază toată lupta, care a ținut pînă la ora 3 p. m., cînd a încetat, predîndu-se vreo sută optzeci de soldați cu un ofițer. — În această luptă au căzut și răniți, de ambele părți și morți; zece (10) soldați români pe care i-au adunat locuitorii duminică 27 și luni 28 noiembrie și i-au îngropat marți 29 noiembrie, pe toți într-o groapă, cîte trei, trei alături; și din germani au murit, cred că tot cam atîția; ei înșiși și i-au adunat și îngropat, care pe unde i-au găsit. Ei au avut și un ofițer mort, pe care l-au îngropat în grădină la Stan I. Frăsineanu.

Duminică 27 noiembrie a început din nou atacul. Ai noștri țineau rezistența la Bîșceni, la Gura Zeletinului și germanii îi atacau de aici de la Cătina. Atacul a ținut toată ziua pînă cînd a înserat, cînd germanii au mai luat prizonieri încă vreo 28 de soldați, pe care i-au adus aici și i-au ținut aici în școală pînă luni 28, cînd i-au pornit pe toți, cu ceilalți 180, peste Horjani, la Pătîrlagele și de acolo în Austria. Germanii, unii s-au purtat mai cuviincios, alții însă au făcut mari nerozii, au jefuit, stricat, ucis și luat porcii oamenilor, oi, păsări, porumb și, în fine, tot ce le cădea în mîini. — Pe aici pe la noi tot n-au făcut așa mari stricăciuni, dar de aici devale, spre Buzău, au făcut lucruri ce nu-și poate închipui cineva, pînă și prin biserici au băgat caii, și-au bătut joc de lucrurile sacre în cel mai barbar mod. — Am scris eu pr. Chr. Anghelescu, parohul parohiei Cătina. 1916 decembrie 24".

(Textul descoperit la o vizitație canonică pe cînd eram episcop la Buzău a fost copiat pentru noi de pr. S. Munteanu, actualul paroh, căruia îi mulțumim).

Ce a urmat se știe. Peste un an se va încheia armistițiul de la Focșani (9 dec. 1917), la 7 mai 1918 guvernul Marghiloman va semna o pace prin care pierdeam Dobrogea și se modifica granița Carpaților, dar la 10 noiembrie 1918 armata română va fi mobilizată din nou, Mackenzen se va retrage, iar la 1 decembrie 1918 românii vor trece din nou Carpații ajungînd pînă la Budapesta, totul încheindu-se cu marea victorie care va rotunji din nou România așa cum fusese pe vremea lui Decebal și a lui Mihai Viteazul.

Sibiu, 13.IV.1986.

Cinstirea Sf. Ioan Botezătorul . . .

(Continuare din pag. 1)

descoperindu-i planurile ascunse; e sol mînat de Dumnezeu să dea de știre celui ce s-a abătut din drum, ca și celui ce nu mai stă de veghe, pregătind cărările în vederea Împărăției ce se apropie. Totuși, destinul proorocului e limitat. El știe, dar nu vede, ajunge pînă aproape de malurile Iordanului, dar nu se bucură de Pămîntul Făgăduinței. Sfîntul Ioan este mai mult decît prooroc, el este prooroc-apostol. Nu vestește doar venirea lui Mesia, ci o adeverește, nu rămîne departe de Împărăție, ci ia parte la instaurarea ei; trecînd hotarul Vechiului Așezămînt, se sălășluiește în cel Nou. Măreția sa adevărată aparține erei noi inaugurate de Hristos. Tot Mîntuitorul spune: *„Adevărat zic vouă: Nu s-a ridicat între cei născuți din femei unul mai mare decît Ioan Botezătorul"* (Matei 11, 11). Din pîntecele mamei sale, el este profet (cf. Luca 1, 41); trimis înaintea Domnului, se face *„prieten al Mirelui"* (Ioan 3, 29); în întreaga lui activitate, *„mîna Domnului este cu el"* (Luca 1, 66), el însuși devenind această mînă, adică „degetul Domnului", avînd fericitul prilej de a-l arăta cu degetul său pe Fiul lui Dumnezeu întrupat și a exclama: *„Iată Mielul lui Dumnezeu!"* (Ioan 1, 36). Ca un adevărat prooroc, el este încredințat, nu prin alegere, ci prin trimitere, rînduită din planul cel veșnic (Ioan 1, 6), cu îndeplinirea unei misiuni unice, pe care o exprimă în calitatea sa de Martor. Ca un adevărat apostol, nu numai îl precede pe Hristos, ci îl însoțește și îl continuă. Apostolii de ucenicie sînt aleși de Mîntuitorul prin chemare, dar Sfîntul Ioan este ales prin confirmare. Cuvintele care îl investesc cu noua demnitate de prooroc-apostol sînt cele exprimate de Domnul cu ocazia primirii botezului: *„așa se cuvine să împlinim toată dreptatea"* (Matei 3, 15). Botezîndu-l pe Mesia în Iordan, Sfîntul Ioan dobîndește consacrarea în apostolia lui Hristos, care îl conduce spre botezul sîngelui, biruința supremă a martiriului.

Măreția vieții Sfîntului Ioan Botezătorul, consacrată în cîntările sărbătorii despre care vorbim cu acest cuvînt: „Cel mai mare născut din femeie, după Născătoarea de Dumnezeu", prin care se desființează hotarul dintre cele două Testamente, privește în unitate activitatea profetică a celui prăznuit și moartea sa martirică. Figura ascetică și cuvîntul întraripat, nevoința continuă și rapida sa trecere printre oameni sînt marcate în întregime cu trăsături de foc. Multele pregătiri mesianice sînt concentrate toate în *„glasul celui ce strigă în pustie"* (Marcu 1, 3). Asemenea lui Ilie, marele tribun al credinței monoteiste, el nu se teme să înfrunte virtejul apostaziei și al fariseismului, precum și să apostrofeze nelegiuirile săvîrșite de contemporani, pronunțînd asupra lor judecățile lui Dumnezeu. În vederea arătării Sfîntului Duh în lume, el predică convertirea radicală și, în pofida oricăror obstacole, afirmă certitudinea apariției eonului dreptății. Violența lui Ilie (cf. Luca 1, 17) este temperată însă de „violența" Celui binevestit, a Domnului care a venit, *„blînd și smerit cu inima"* (Matei 11, 19). Asemenea marelui Isaia, ochii Sfîntului Ioan văd viitorul profetic, în faza însă a prefacerii lui în prezent, viitorul ultim, venirea Împărăției. Moartea lui martirică are ea însăși un caracter profetic. Mai întîi, în ea își găsesc ecoul toate prigoanele suferite de profeții prooroci: Ilie, nevoit să fugă de mînia Izabelei, osîndind la moarte pe ceilalți profeți; Amos izgonit de Amasia; Isaia ucis din porunca lui Manase; Zaharia omorît între templu și altar; Iora aruncat în mare, de toți amintind cronicele Sfintelor Scripturi. Pregătită de veacuri, cu atîtea suferințe, sabia care taie capul Sfîntului Ioan prefigurează crucea pe care va fi răstignit Mîntuitorul. Cu ocazia schimbării la față pe Muntele Tabor, Iisus Hristos apare înconjurat de Moise și Ilie (Marcu 9, 4). Dacă Moise reprezintă Legea și împreună cu ea, toți morții din Vechiul Testament, adormiți întru nădejdea venirii lui Mesia, dimpotrivă, Ilie, aspru anahoret de pe Carmel, ca unul care s-a învrednicit să fie răpit la cer, fără să guste moartea, reprezintă Vechiul Testament împlinit în Hristos. Întru asemănarea lui Moise, Sfîntul Ioan gustă paharul amar al morții. O icoană ne înfățișează pe Ioan ținînd în propriile sale mîini tipsia cu capul retezat, înainte chiar de tragicul său sfîrșit. Iar altă icoană, conform adevărului spiritual, celui cronologic, ni-l arată stînd în umbra crucii Mîntuitorului, ca „prieten al Mirelui" și mărturisind: *„Iată Mielul lui Dumnezeu!"* (Ioan 1, 36). Toți ucenicii lui Ioan postesc. Ziua cunoscută cu denumirea de „Tăierea capului" e ținută de credincioșii noștri cu post. Întru asemănarea lui Ilie, însă, chiar cu ocazia morții devenind una cu Hristos, este răpit în Împărăția cerurilor (cf. Matei 11, 11).

Slujirea Înaintemergătorului, în demnitatea sa de prooroc-apostol, nu se curmă odată cu tăierea capului. Icoana învierii Mîntuitorului, precum se știe, este în Ortodoxie aceea care ilustrează pogorîrea Domnului la iad. Ea ne sugerează și rolul de precursor al Sfîntului Ioan în infern, predicînd aici *„ca să lumineze pe cei ce șed în întuneric și în umbra morții"* (Luca 1, 79). Tradiția patristică care afirmă că Sfîntul Ioan a predicat în iad, înainte de pogorîrea în el a Mîntuitorului, precum și că Evanghelia răsună fără încetare în infern, prin glasul proorocului-apostol, adresîndu-se celor ce au fost victime ale ignoranței în viața pămîntească, vestind *„lumina care luminează în întuneric"* (Ioan 1, 5), are temeiuri scripturistice neîndoielnice și privește, în general, compararea Sfîntului Ioan cu proorocul Ilie, potrivnicul idolatrilor Ahab și Isabela. Avînd *„duhul și puterea lui Ilie"*, (Luca 1, 17), la care ne referim, este însărcinat cu o misiune care trece dincolo de moarte, permițîndu-ne să-l considerăm și precursor al Parusiei. În Sfîntul Ioan Botezătorul, reprezentînd principiul viu al proorociei în Noul Testament, asemenea lui Ilie din Vechiul Testament, toți proorocii rămîn vii. Venind amîndoi din adîncul pustiurilor, îmbrăcați în piei de animale, Ioan și Ilie, au aceeași menire parusiacă, sînt unul în altul, așa cum i-a văzut Mîntuitorul (cf. Matei 11, 14), în unitatea perfectă a martorului, miracole vii și oameni-îngeri. Strălucind în carul său de foc, proorocul Ilie arată drumul, urmat în lume și în veacuri, de solia luminii, iar proorocul-apostol Ioan întruchipează, tot după spusele Domnului, *„făclia care arde și luminează"* (Ioan 5, 35). Semnele celor doi martori ai Parusiei sînt cei doi măslini și cele două sfeșnice, din Apocalipsă, (cf. Apoc. 11, 4), semne ale Păcii și ale Luminii definitive.

În cele din urmă, cinstirea Sfîntului Ioan Botezătorul ca prooroc-apostol, cu prilejul sărbătoririi martirului său, ne îndreaptă atenția spre imaginea centrală a iconostasului, din locașul de închinare, cunoscută cu denumirea de „Deisis", adică icoană rugătoare și mijlocitoare. Aceasta îl arată pe Mîntuitorul binecuvîntînd pe credincioși, pe Hristos-Episcopul cu Evanghelia în mînă, interpretul unic al propriului Său cuvînt, inconjurat de Sfînta Fecioară Maria și Sfîntul Ioan Botezătorul. Spre acest centru converg toate celelalte teme liturgice ale catapetesmei și ale sfîntului lăcaș, pentru a forma împreună, îngeri și apostoli, sfinți și credincioși, taina adunare a Bisericii, în vederea împărtășirii euharistice. Sfînta Fecioară rostește cuvintele: *„Nu mai am vin"* (Ioan 2, 3), iar Sfîntul Ioan, prietenul Mirelui, *„Iată Mielul lui Dumnezeu"* (Ioan 1, 36), invitînd pe toți la bucuria cea mare oferită de Nunta Mielului. E vorba despre imaginea ce ne descoperă locul pe care și l-a cîștigat Sfîntul Ioan Botezătorul prin pătimirea sa ca mărturisitor al lui Hristos.

III. Institutul Teologic-pedagogic sub Andrei Șaguna

(Continuare din pag. 1)

mai multe discipline pedagogice (plus Istoria bisericească), încît absolvenții să poată funcționa și ca învățători, iar în anul II erau prevăzute discipline teologice (Exegeza, Dogmatica, Morala, Pastorala, Omiletica și Cîntările bisericești cu Tipicul). În toamna anului 1853 s-a deschis un curs separat, de un an, pentru pregătirea viitorilor învățători, cu un corp profesoral distinct. În această „secție" se predau: Religia, Gramatica limbii române, Pedagogia, Metodica, Geografia, Aritmetica și Economia rurală. În secția teologică, pe lîngă materiile menționate mai sus, s-au mai adăugat Gramatica limbii române, Metodica și Pedagogia. Școala va purta de acum denumirea de „Institut teologic-pedagogic"; elevii din prima secțiune se numeau „clerici" sau „teologi", iar ceilalți „pedagogi".

O nouă etapă în istoria Institutului începe în anul 1861 și durează pînă în 1877, cînd a intrat în vigoare un nou Regulament; în mare, perioada respectivă corespunde cu păstorirea lui Andrei Șaguna ca mitropolit (1864—1873). În toamna anului 1861 cursul clerical a fost ridicat la trei ani de studii (deci cei înscriși atunci au terminat în 1864). În 1862 a fost ridicat și cursul pedagogic la doi ani de studii (cei înscriși atunci au terminat, deci, în 1864); în 1879 s-a decis ca secțiunea pedagogică să fie ridicată la trei ani de studii, iar în 1907 la patru ani. În urma reorganizării din 1861, respectiv 1862 și 1879, desigur că numărul obiectelor de studiu a crescut în ambele secțiuni. De notat că din 1846 pînă în 1930 s-a predat neîntrerupt și Limba și Literatura română, datorită faptului că această materie nu figura în programa gimnaziilor maghiare și săsești din Transilvania. În secțiunea teologică s-au introdus și cîteva discipline pedagogice, urmărindu-se ca viitorii preoți să aibă pregătirea necesară în vederea ocupării temporare a unui post de învățător, dar și obiecte cu caracter economic-agricol, încît viitorii preoți și învățători ai satelor transilvane să poată fi buni îndrumători ai poporului și în astfel de probleme.

Tot la începutul anului școlar 1861/62, s-a procedat la reunirea corpului profesoral, pentru ambele secțiuni, cu 4 profesori „ordinari" și un profesor „extraordinar" pentru Cîntări bisericești și Tipic. Trebuie să reținem un amănunt deosebit de semnificativ că toți profesorii care vor fi numiți pînă la sfîrșitul secolului (cu o singură excepție) erau absolvenți ai secției teologice, dar cu studii speciale de Filozofie, Pedagogie sau Teologie la una din Universitățile de renume ale vremii. Mitropolitul Andrei s-a interesat îndeaproape de recrutarea unor cadre didactice corespunzătoare și de trimiterea celui mai bun absolvent de teologie, din fiecare an, la studii universitare, fie la Viena, fie la Leipzig sau în alte părți. Așa se face că Institutul a avut în tot timpul profesori de mare prestigiu, cu un rol de seamă nu numai în viața bisericească, ci și în viața politico-socială și culturală a Transilvaniei românești de altă dată. Între profesorii numiți de Andrei Șaguna — pe lîngă Ioan Hannia și Grigorie Pantazi — mai pot fi consemnați: *Visarion Roman*, în secția pedagogică (1854/55) economist, pedagog și ziarist de valoare, întemeietorul și primul director al Băncii „Albina" din Sibiu; preotul rășinărean *Sava Popovici Barcianu* (1854/55), autorul mai multor manuale pentru studiul limbii germane, al unui Dicționar român-german și german — toate în mai multe ediții — membru corespondent al Academiei Române; *Nicolae Popea* (1856—1870), mai tîrziu arhimandrit-vicar al Arhiepiscopiei, iar din 1889 episcop al Caransebeșului, autor de lucrări istorice și al primei monografii despre Andrei Șaguna, membru corespondent, apoi activ al Academiei Române; *Ioan Popescu* 1857—1859 și 1861—1892), autorul a numeroase manuale școlare și lucrări de pedagogie și colegul său, cunoscutul predicator *Zaharia Boiu* (1857—1859 și 1861—1870), autorul unor manuale pentru școlile „poporale" îndrumate de Biserică și al celor trei volume de predici *„Semințe în ogorul lui Hristos"*, amîndoi membrii corespondenți ai Academiei Române; *Nicolae Cristea* (1859/60, 1863—1865 și 1870—1873), memorandistul de mai tîrziu, întemeietorul și primul președinte al „Reuniunii sodalilor români" din Sibiu (1867—1897), redactor al foii *Telegraful Român* (1865—1883); *Dr. Ilarion Pușcariu* (1870—1878), mai tîrziu asesor consistorial, vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, spre sfîrșitul vieții arhiereu-vicar, autor de lucrări istorice și manuale școlare, vicepreședinte al Astrei (1889—1901), membru de onoare al Academiei Române (1916); profesorul de Cîntări bisericești *Dimitrie Cunțan*, cu o activitate foarte îndelungată (1864—1910), cel care a pus pe note melodiile cîntărilor bisericești din Transilvania.

De numele lui Andrei Șaguna se leagă și crearea unei catedre speciale de Economie agricolă, la ambele secțiuni, în 1870. În lipsa unui profesor de specialitate, a fost trimis la studii de Agronomie la Altenburg și Leipzig, un absolvent al cursurilor teologice, *Dimitrie Comșa*, — memorandistul de mai tîrziu autorul unor lucrări de etnografie și economie agrară, care va funcționa apoi ca profesor pentru disciplinele economice-agricole din 1874 pînă în 1909. Pentru practica agricolă a teologilor și pedagogilor, s-a pus la dispoziția noului profesor o parte din grădina din strada Schweis nr. 21 (azi Bd. Victoriei, pe locul noului complex studențesc) și o parte din terenul din str. Schweis nr. 7 (azi Bd. Victoriei 9, pe locul clădirii Comitetului județean de Partid). Pe aceste terenuri s-a creat „o școală economică-practică de pomărit și legumărit", deci o fermă școlară.

Pînă în 1865 cursurile de pedagogie și teologie erau sub conducerea directă a lui Andrei Șaguna. La cererea profesorilor, la 6 iunie 1865, mitropolitul a numit pe profesorul Ioan Hannia ca director; el va deține această funcție pînă în 1895, cînd a cerut pensionarea. La 1 iunie 1865 a intrat în vigoare un regulament al școlii, întocmit de mitropolit, sub titlul: *„Instrucțiune pentru directorul, profesorii și duhovnicul Institutului arhidiecezan pedagogic-teologic"* (16 paragrafe), după care s-a condus pînă în 1877. Potrivit acestuia, în toamna aceluiași an, a fost numit și un duhovnic, pentru formarea religios-morală a viitorilor preoți și învățători, în persoana ieromonahului *Gherman Bogdan*, care va funcționa pînă în 1877. Se preciza că „patronul" Institutului era Sfîntul Niceta Romanul (Nichita).

Andrei Șaguna s-a interesat îndeaproape și de tipărirea unor manuale școlare pentru elevii ambelor secțiuni. Pentru început s-au folosit cursurile-manuscris ale unor profesori. De pildă, se păstrează un curs de Istorie bisericească și altul de Exegeză, lucrate de Grigorie Pantazi. Pentru a suplini lipsa unor cursuri tipărite, în deceniul al șaselea Șaguna a reeditat cîteva din manualele folosite sub Vasile Moga sau alte cărți. Așa au fost *Teologia dogmatică*, după sîrbul Ioan Raici (Sibiu, 1854), *Manual de Teologie morală ereștinească* (1855, reeditarea cărții Învățătura theologhicească despre năravurile și datoriile oamenilor creștini din 1820), *Mărturisirea ortodoxă* a lui Petru Movilă (1855), *Teologia Pastorală* (1857, o reeditare a cărții Datoriile presviterilor parohialnici, de la Buda, din 1817), *Tîlcuiala Evangheliilor în Duminicile Învierii și ale sărbătorilor* (1857, ed. II 1860), *Chiriacodromionul* lui Nichifor Theotochi (1855, cu 26 cuvîntări ale lui Șaguna).

Pe lîngă acestea, marele ierarh a tipărit și cîteva lucrări proprii, cu caracter canonic, istoric și pastoral: *Elementele Dreptului canonic* (1854, eda. II, 1855), *Compendiu de Dreptul canonic*... (1868, tradus și în nemțește apoi în rusește), *Enhiridion adică carte manuală de canoane*... (1871, cu peste 600 de pagini), *Istoria Bisericii ortodoxe răsăritene universale* (2 volume, 1860), *Manual de studiu pastoral* (1872. Pentru Exegeza Sfintei Scripturi se va fi folosit *Biblia* editată la Sibiu în 1856—1858 sau *Noul Testament* din 1867, iar pentru practica liturgică și Cîntări bisericești unele din numeroasele cărți de slujbă tipărite în cursul păstoririi sale. Pentru secțiunea pedagogică, menționăm *Gramatica românească* a lui Sava Popovici Barcianu (1853), ed. II. 1856), *Compendiul de Pedagogie* al profesorului Ioan Popea cu (1868, ed. II 1876) *Catihisisul bogat* (mai multe ediții) și altele. Viitorii învățători foloseau, în școlile la care erau aleși, manualele școlare (Citire, Aritmetică ș. a.) ale foștilor lor profesori Zaharia Boiu și Ioan Popescu.

Dar mitropolitul Andrei s-a interesat și de problemele economice-gospodărești ale Institutului. Încă din 1852 a inițiat o colectă în eparhie pentru a strînge banii necesari în vederea cumpărării unei clădiri pe seama Institutului. În urma colectei, s-a cumpărat (cu 20.000 fl) o casă în strada numită pe atunci „a Măcelarilor" (azi 1 Mai, 24), care a servit de internat, pentru elevii mai buni, pînă în 1858, cînd a devenit reședință episcopală (ulterior mitropolitană), cum a rămas pînă zi. Tot pe atunci Șaguna a cumpărat — din banii săi — o altă casă, în apropiere (pe locul actualei clădiri a Institutului teologic), pe care a donat-o eparhiei. Această casă a fost reamenajată, pentru a putea servi ca „edificiu școlar" și internat pentru 50 de elevi, încît în toamna anului 1864 Institutul — cu cele două secțiuni — a fost mutat aici, din strada „Cisnădiei" (azi Nicolae Bălcescu), împreună cu 50 de elevi interni. Cu timpul, s-au cumpărat și alte patru case mai mici, în apropiere, încît, de la începutul anului școlar 1879/80 toți elevii celor două secțiuni au fost obligați să locuiască în internat, practică ce se menține pînă azi.

În privința elevilor, constatăm că în toată perioada șaguniană numărul a fost în creștere. Deși s-a recomandat mereu ca în secțiunea teologică să fie primiți numai absolvenți de gimnaziu, acest lucru n-a fost posibil. Să ne gîndim că Gimnaziul ortodox român din Brașov a luat ființă abia în 1850, iar în gimnaziile maghiare și săsești se înscriau prea puțini fii de români. Din această pricină, erau înscriși și tineri fără pregătire gimnazială completă, precum și absolvenți ai secției pedagogice (în aceasta, se primeau, de regulă absolvenți a 4 clase gimnaziale, iar în mod excepțional și cu pregătire mai puțină). Elevii ambelor secțiuni proveneau numai de pe teritoriul Transilvaniei istorice (Arhiepiscopia Sibiului). Majoritatea celor din secția teologică o constituiau fiii de preoți (se pot urmări cîteva „generații" de preoți care au urmat cursurile școlii teologice sibiene), urmați de fii de țărani; în schimb, în secția pedagogică majoritatea o dețineau fiii de țărani.

Un fapt deosebit petrecut în timpul păstoririi mitropolitului Andrei a fost crearea unei Societăți de lectură a elevilor sau „conferință", cum se numea la început, în anii 1865—1868. În 1871 și-a luat denumirea de *„Societatea de lectură Andrei Șaguna"*. A avut o viață lungă, pînă în 1948, cu o activitate culturală apreciabilă. Se urmărea îndeosebi promovarea limbii și literaturii române prin prezentarea, în ședințele ei literare, de dizertații și alte lucrări originale, traduceri, poezii, în cadrul unui program artistic-muzical. Societatea era condusă de un comitet, în frunte cu un profesor-președinte de onoare și un teolog din anul III ca vicepreședinte (sau președinte activ). Avea Statute de organizare, care s-au revizuit în mai multe rînduri. Încă din 1865 s-au pus bazele unei biblioteci (distinctă de a profesorilor), al cărei fond sporea an de an, fie prin cumpărări, dar mai ales prin donații de cărți și reviste, multe din vechea Românie (o parte însemnată erau donate de Academia Română). Din 1871 pînă în 1909 Societatea avea o foaie în manuscris, *Musa*, în care se publicau cele mai bune lucrări citite în ședințele literare.

Rezultă că în cursul păstoririi mitropolitului Andrei († 16/29 iunie 1873), școala teologică îndrumată de el a prosperat sub toate aspectele: prin crearea celor două secțiuni, teologică cu trei ani, pedagogică cu doi ani, prin profesorii formați sub directa îndrumare a mitropolitului, prin condițiile materiale create în vederea desfășurării procesului instructiv-educativ, prin manualele publicate de ei înșiși sau de mitropolit, prin activitatea culturală-artistică desfășurată de elevi în cadrul Societății lor de lectură. Din aceste considerente, primul Sinod Arhidiecezan întrunit după moartea mitropolitului — în ședința din 10 aprilie st. v. 1874 — a hotărît ca Institutul seminarial pedagogic-teologic din Sibiu, ca unul din actele mărețe ale neobositelor stăruințe și sacrificii ale răposatului, să poarte de aici încolo numirea de „Seminarul Andreian". Această binemeritată și îndreptățită denumire, adusă ca un omagiu postum ilustrului său ctitor, a fost purtată de școala teologică sibiană pînă în 1948, cînd, dintr-o regretabilă greșeală, s-a renunțat la ea.

Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu, **POLITICA STATULUI UNGAR FAȚĂ DE BISERICA ROMÂNEASCĂ DIN TRANSILVANIA ÎN PERIOADA DUALISMULUI (1867—1918),** Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Sibiu, 1986, 301 p.

Istoriografia bisericească românească s-a îmbogățit recent cu o nouă și însemnată contribuție pe care o datorăm Părintelui Prof. Dr. Mircea Păcurariu de la Institutul Teologic din Sibiu. Această lucrare înfățișează participarea Bisericii românești din Transilvania la mișcarea națională românească, în perioada dualismului austro-ungar, în ciuda persecuțiilor și nedreptăților îndurate de conducătorii și membrii ei din partea autorităților ungare ale vremii.

În „Introducere" autorul schițează istoria Transilvaniei, cucerirea ei treptată de către unguri, începînd cu regele Ștefan cel Sfînt, într-o vreme în care prezența aici a românilor era îndestulător dovedită. Se subliniază faptul că și după această cucerire, Transilvania „n-a fost integrată nicicînd în sistemul politic-admimistrativ al Ungariei ci și-a păstrat autonomia și forma tradițională românească de organizare, aceea a voievodatului, comună cu a țărilor românești extracarpatice, lucru recunoscut și de unii istorici unguri". (p. 5).

Dintre momentele de seamă ale mișcării naționale românești din Transilvania, după trecerea acestei provincii sub suzeranitate austriacă, autorul stăruie asupra revoluției de la 1848 cînd o cooperare româno-maghiară împotriva Habsburgilor nu s-a putut realiza întrucît conducătorii revoluției maghiare au refuzat să acorde drepturi național politice românilor și au hotărît anexarea Transilvaniei la Ungaria.

Revoluția, deși înfrîntă, a avut unele rezultate pozitive asupra structurii social-politice a Transilvaniei. Între altele, instituția medievală a celor „trei națiuni" a fost desființată iar românii nu vor mai fi socotiți un popor tolerat.

Situația defavorabilă, pe plan extern, a Austriei de după 1860, va fi folosită de aristocrația ungară pentru a o sili să recunoască actul unilateral al „uniunii" Transilvaniei cu Ungaria, după crearea în 1867 a dualismului politic austro-ungar. În intenția autorilor săi, dualismul viza împărțirea puterii între austrieci și unguri, în detrimentul celorlalte națiuni, dar în realitate, a reprezentat ultimul pas spre dezmembrarea monarhiei.

La acest epilog au contribuit numeroasele strădanii ale românilor transilvăneni concretizate în acțiuni de mare anvergură politică așa cum a fost întemeierea Partidului Național al românilor din Banat și a Partidului Național Român din Transilvania, unificate în 1881 într-un singur partid cu un program bine definit de revendicări naționale. Aceste revendicări ale românilor au fost incluse în vestitul *Memorandum* către împărat din 1892 care prin conținutul și ecoul său a reprezentat cea mai energică acțiune politică românească înainte de actul de la 1 Decembrie 1918.

În cel dintîi capitol al cărții, intitulat „Încercări de maghiarizare a românilor transilvăneni" sînt înfățișate diferitele căi folosite în perioada dualismului pentru deznaționalizarea românilor transilvăneni, ca de fapt și a celorlalte popoare care intrau în componența Ungariei. „Legea pentru egala îndreptățire a naționalităților", votată în anul imediat următor compromisului dualist, a fost, prin conținutul ei, mai degrabă o „lege pentru nedreptățirea naționalităților". Deși făcea unele concesii folosirii și limbii altor naționalități, acest lucru era indicat ca o posibilitate și nu ca un drept, și în contextul accentuării ideii unității statului și națiunii ungare, organele locale de stat au fost încurajate să folosească exclusiv limba oficială de stat, adică cea maghiară.

Structura etnică a regiunilor românești a fost modificată de statul ungar și de habsburgi prin aducerea aici a unor coloniști de alt neam, începîndu-se încă din secolul al XII-lea cu sașii. Au urmat apoi sîrbii și șvabii, așezați în Banat, slovacii și ungurii. Colonizări de unguri, mai ales în județele de apus, s-au produs în secolul al XIX-lea, mai cu seamă după 1867.

Maghiarizarea unor localități românești s-a făcut în chip arbitrar prin intermediul recensămintelor, existînd „instrucțiuni confidențiale" de a fi trecuți cît mai mulți unguri la efectuarea acestora.

O altă acțiune în procesul de maghiarizare forțată a constituit-o schimbarea, în această perioadă, a numirilor de localități precum și a numelor de persoane.

Deosebit de semnificative sînt statisticile pe care Pr. Prof Mircea Păcurariu le-a introdus în acest capitol și care redau nu sporul natural al populației maghiare din Transilvania ci mai degrabă o imagine a acțiunilor de maghiarizare și de multe ori modificări din condei în sensul a ceea ce se dorea de către autorități. În ciuda eforturilor și a falsificărilor, statistica maghiară din 1910 pentru Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș indica pe români ca reprezentînd 53% din totalul populației în comparație cu 31,6% cît reprezentau maghiarii.

Capitolul al doilea: „Statul ungar și Biserica românească în perioada dualismului (1867—1918)" prezintă, succint, principalele momente din viața bisericească a românilor transilvăneni, după unirea de la 1701, dar mai ales în perioada dualismului. Este subliniat rolul deosebit pe care l-a avut episcopul (apoi mitropolitul) Andrei Șaguna în organizarea Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania. El a fost cel care a reușit în 1864 să restaureze vechea Mitropolie ortodoxă de aici și să o înzestreze cu Statutul Organic, aprobat în primul Congres Național Bisericesc al românilor ortodocși din Mitropolia Transilvaniei, care a fost „un adevărat parlament românesc".

Marele ierarh a îndeplinit și un însemnat rol politic începînd cu revoluția de la 1848 și pînă spre sfîrșitul vieții pe care l-au continuat colaboratorii și adepții săi pe linia „activismului". Gruparea „pasiviștilor" a reușit, însă, să impună, o vreme, ca succesori pe scaunul mitropolitan de la Sibiu oameni care împărtășeau aceeași atitudine cum au fost: Procopie Ivașcovici, Miron Romanul, Ioan Mețianu. Ultimii doi au folosit, totuși, unele prilejuri pentru a protesta împotriva unor acțiuni de maghiarizare ale guvernului de la Budapesta.

Autoritățile ungare s-au amestecat și în alegerile de ierarhi atît la Sibiu cît și în centrele episcopale de la Arad și Caransebeș, nescutînd de acest amestec nici Biserica unită. Au fost respinși în toate cazurile aleșii care erau angajați în mișcarea națională românească.

Preoții aflîndu-se mereu în fruntea diferitelor acțiuni naționale românești au constituit ținta acțiunilor represive ale autorităților ungare. Memorandului i s-a răspuns cu sentințe la închisoare pe seama autorilor și sprijinitorilor acelui act românesc, între care s-au aflat și o serie de preoți ca Dr. Vasile Lucaciu. Între preoții care au fost trimiși la închisorile de la Seghedin și Vaț s-a aflat și Nicolae Cristea, asesor la Arhiepiscopia Sibiului și o vreme profesor la Institutul teologic-pedagogic de aici. S-a înregistrat și o condamnare la moarte a unui preot, comutată la intervenția episcopului său. Este vorba despre Ilarie Vlad din Sighet care în toamna lui 1914 a îndemnat pe parohienii săi ca în eventualitatea unui război cu România să nu lupte împotriva fraților lor. Alți preoți au suferit sentințe de condamnare la închisoare ca urmare a proceselor de presă. Între numeroasele victime ale acestora amintim pe profesorul de teologie Ioan Lupaș pentru un articol publicat în 1907 prin care își exprimă solidaritatea cu țăranii răsculați în România.

„Încercări de deznaționalizare a românilor transilvăneni prin Biserica unită" sînt înfățișate în cel de al treilea capitol. Aici sînt prezentate pe larg tendințele de încorporare a Bisericii românești unite în cea romano-catolică, tendințe mai vechi ce au fost reluate după 1867 în contextul așa-numitei „autonomii a Bisericii catolice din Ungaria".

Ierarhi, preoți și credincioși uniți și-au dat seama de la început de implicațiile pe care această „autonomie", în care urmau să fie incluși și ei, fără consimțămîntul lor, le va avea asupra ființei lor naționale și s-au opus încorporării lor în aceasta prin toate mijloacele care le stăteau la îndemînă. Protestul intelectualității românești unite a fost exprimat prin cuvintele categorice ale lui Alexandru Vaida Voievod care declara: „Să strigăm în lumea largă că îndată ce contopirea noastră în autonomia Bisericii catolice ar fi un fapt săvîrșit, *cu toții vom trece fără preget în sînul Bisericii Ortodoxe Române!*... Urmărind interese mai mult particulare decît obștești, s-au rupt antecesorii noștri din sînul Bisericii surori — română din fire, română din sînge, română din limbă — care ca un liman mîntuitor ne primește în momentul supremului pericol național în sînul său..." (p. 104). Astfel de proteste au determinat amînarea încorporării românilor uniți în autonomia Bisericii catolice din Ungaria pînă cînd actul de la 1 Decembrie 1918 a pus capăt oricăror încercări de înstrăinare.

O altă cale pentru atingerea acelorași țeluri a fost aceea a creării Episcopiei greco-catolice ungare de Hajdudorog. Aceasta a fost menită pentru credincioșii greco-catolici ruteni maghiarizați, dar la scurtă vreme după ce episcopii români uniți și-au dat acordul au aflat că de fapt mai mult de jumătate din numărul total al parohiilor noii eparhii urmau să fie anexate din diecezele Blajului, Oradiei și Gherlei. Noua eparhie a fost creată printr-o bulă papală în anul 1912. Asupra parohiilor românești din cuprinsul ei se vor exercita presiuni pentru introducerea limbii maghiare în administrație, în școlile confesionale și în cele din urmă și în cult, deși bula papală respectivă prevedea ca limbă liturgică pentru noua unitate eclesiastică, greaca veche.

Zelul unor renegați ruteni care au încercat introducerea cu forța a limbii maghiare în școlile confesionale din parohiile românești subordonate Hajdudorogului a determinat riposta hotărîtă a multor comunități românești care n-au fost intimidate nici de întemnițarea preoților și a unora dintre parohieni cum s-a întîmplat în Moftinul Mic — j. Satu Mare, sau în parohia Dobra din același județ.

„Guvernele ungare și școlile confesionale românești din Transilvania" se intitulează cel de al patrulea capitol al cărții.

Autoritățile de stat ungare și-au dat seama de rolul deosebit pe care îl avea învățămîntul elementar românesc îndrumat de Biserică în formarea unor puternice sentimente românești la elevii lor și din această pricină au întreprins măsuri menite să-l îngrădească tot mai mult și în cele din urmă să-l elimine.

Între cele dintîi măsuri care vizau acest lucru s-a înscris *Legea Trefort* (Articolul de lege XVIII din 1879). Opoziția românească, manifestată prin memorii de protest atît ale ierarhilor ortodocși cît și a celor uniți stăruia mai cu seamă asupra acelui articol care prevedea obligația pentru învățători de a-și însuși limba maghiară în decurs de șase ani. Prevederea respectivă îi avea de fapt în vedere pe elevii acestor învățători cărora trebuia să li se predea limba maghiară.

După cîțiva ani, în 1883 autonomia Bisericii românești a fost încălcată din nou prin *Legea pentru instrucția în școlile medii,* prin care limba și literatura maghiară devenea obiect de studiu obligatoriu și materie de examinare la maturitate în toate școlile medii deci și în gimnaziile românești întemeiate și susținute de Biserică. Soarta cea mai tristă a avut-o gimnaziul românesc din Beiuș unde, în 1888, pentru faptul că un elev a arborat steagul românesc în locul celui maghiar s-a cerut desființarea gimnaziului, soluția de compromis la care s-a ajuns în final prevăzînd ca în cursul superior toate materiile (cu excepția L. române și a Religiei) să se predea în ungurește.

La acestea s-au adăugat și alte acțiuni pe plan legislativ menite să grăbească maghiarizarea celorlalte naționalități: *Legea azilelor (grădinițelor) de copii* din 1891 și mai ales *Legea pentru salarizarea învățătorilor* din 1893. Aceste tendințe și-au găsit apogeul în *Legile școlare ale lui Apponyi* (Articolul de lege XXVII din 1907) care, de fapt, vizau desființarea școlilor confesionale susținute de diferite naționalități și înlocuirea lor cu școli de stat, cu învățămînt exclusiv în limba maghiară.

Un pas mai departe pe calea maghiarizării s-a făcut prin așa numita „Zonă culturală" din 1917. Pretextîndu-se refugierea unor învățători în România, ministrul Apponyi Albert a hotărît ca școlile românești confesionale din zonele așezate de-a lungul Carpaților să fie etatizate, adică maghiarizate. În aceeași perioadă de timp „comisari ministeriali încercau să controleze viața institutelor teologice-pedagogice românești din Transilvania, îndemnau pe elevi să-și maghiarizeze numele, asistau la lecții, examene și consilii profesorale.

Toate aceste ingerințe au încetat odată cu actul de la 1 Decembrie 1918.

Al cincilea și cel din urmă capitol al acestei cărți, intitulat „Preoțimea românească în anii 1916—1918" zugrăvește istoria suferințelor și jertfelor pe care oamenii Bisericii și păstoriții lor le-au îndurat în pragul realizării marelui vis al unirii Transilvaniei cu Țara Mamă, mai ales după intrarea României în război la 14/27 august 1916.

Asupra preoțimii române s-au îndreptat ultimele izbucniri ale furiei stăpînitorilor străini ai Transilvaniei: peste 140 de preoți români au fost aruncați în închisori, peste 200, mai ales din județele situate la granița cu România de atunci, au fost deportați, unii cu familiile, în județul Sopron, alți peste 100 de preoți s-au retras în vechea Românie odată cu trupele române pe care le întîmpinaseră cu prapori și cu flori. Cifrele sînt impresionante dar și mai impresionantă este istoria fiecăruia dintre acești preoți și a familiilor lor. Numele unora dintre ei s-au înscris în cartea martirilor neamului pentru că și-au sfîrșit viața în închisorile ungurești sau la scurtă vreme după eliberare, datorită tratamentului inuman la care au fost supuși. Au sfîrșit tragic și unii dintre preoții deportați, în urma suferințelor îndurate acolo.

În absența preoților, aflați în închisori sau deportați în alte regiuni, s-au făcut presiuni asupra credincioșilor români, mai ales asupra celor din județele Covasna și Harghita de astăzi, pentru trecerea la confesiunile romano-catolică, reformată și unitariană.

O soartă vitregă a avut și Institutul teologic-pedagogic din Sibiu împreună cu Consistoriul de aici. Personalul acestora, împreună cu familiile lor, au fost transportați cu vagon de vite la Oradea în septembrie 1916, secția teologică funcționînd în anul școlar 1916—1917 la Oradea iar cea pedagogică la Arad.

Aceste vitregii nu s-au terminat la 1 Decembrie 1918 pentru toți românii. Ele au mai continuat încă cinci luni după aceea pentru românii din părțile de vest ale țării în Arad, Bihor și Sătmar, unde gărzi naționale ungare în retragere au mai săvîrșit acte de cruzime asupra românilor, fiind uciși o serie de preoți români încă și în luna aprilie 1919.

În partea finală, intitulată „În loc de concluzii", după ce sînt enumerate momentele principale ale luptei românilor transilvăneni pentru eliberare națională, contribuția oamenilor Bisericii și suferințele îndurate de ei pentru realizarea acestui ideal, este înfățișată pe scurt participarea activă a slujitorilor Bisericii: episcopi, vicari, consilieri, profesori de teologie, protopopi, preoți și învățători confesionali la lupta pentru împlinirea marelui ideal de unitate statală, după dizolvarea monarhiei austro-ungare ajutînd la constituirea și funcționarea consiliilor și gărzilor naționale românești aproape în toate orașele și satele.

În „Anexe" sînt incluse o serie de materiale documentare.

Scrisă cu competența specialistului, această lucrare de un conținut dens a Părintelui Profesor Dr. Mircea Păcurariu înfățișează participarea permanentă a Bisericii românești, a reprezentanților ei de toate categoriile, la suferințele, precum și contribuția ei la izbînzile românilor transilvăneni din ultima jumătate de secol de dinainte de înfăptuirea mărețului ideal al creării Statului național unitar român la 1 Decembrie 1918.

Diac. prof. *Aurel Jivi*

Aspecte ale ecumenismului Sf. Ioan Gură de Aur

Ecumenismul Sf. Ioan are o imensă forță și dimensiune a iubirii. O iubire care sparge cadrul formulelor și gesturilor liturgice și depășește zborul speculațiilor teologice, o iubire care să aprindă inimile tuturor oamenilor pentru bunătate și frumusețe în suflete și în viața obișnuită de fiecare clipă. O iubire care să topească păcatele și sfîșierile iudaice, eretice, schismatice și păgîne, o iubire care să pătrundă și să dezghețe inimile necredincioșilor, căci împotriva iubirii nu este lege sau oprire. O iubire care să semene în inimi frumusețile de negrăit ale bunătății și dragostei lui Dumnezeu pentru toți oamenii. O iubire purificatoare, o catharsis plenară și generală, întrucît ea se adresează tuturor oamenilor: „Mergînd, învățați toate neamurile..." (Matei 28, 19). Ce i-a învățat pe oameni? „Iubiți pe vrăjmașii voștri...". Catharsisul hrisostomic nu este unul estetic, ca în arta antică și din toate timpurile, ci o trăire a frumosului absolut, care e Iubirea — Dumnezeu. Frumosul — Iubire nu este o contemplare propriu zisă, ci o întoarcere și un zbor spre o viață fără urîțenia păcatului, o existență cu nevinovăția de copil, un stil de viață în care toți își sînt nespus de dragi unii altora, în care nu gîndesc, nu vorbesc și nu făptuiesc decît dreptatea și binele.

Ideea centrală a ecumenismului Sf. Ioan Gură de Aur este unitatea indisolubilă, a tuturor oamenilor, care va constitui o singură Biserică. După ce l-a creat, Dumnezeu a dat urmașilor lui Adam mijloacele de a-și păstra unitatea: natura, rudenia, limba și rațiunea. Oamenii postadamici nu mai sînt creați din pămînt, ci vin prin căsătorie pentru ca nașterile, educația copiilor și descendența unora din alții să-i lege puternic pe unii cu alții. Oamenii sînt toți din aceeași substanță terestră, consubstanțialitatea îi împinge să se iubească unii pe alții: femeia provine din coasta bărbatului, iar copiii din amîndoi. Prin căsătoriile cu femei de la mari depărtări, prin nevoi economice și de apărare și prin aceeași limbă s-au apropiat, au creat cetăți și națiuni. Unitatea unei singure limbi a fost ruptă prin construirea Turnului Babel (Jean Coman, *L'unité du genre humain d'après Saint Jean Chrysostome,* în *SYMPOSION* — Studies on Saint John Chrysostom, Analecta Blatadon No. 18, Institutul Patriarhal de Studii Patristice, Tesalonic 1973, p. 43, 44 (Extras).

Sf. Ioan Gură de Aur relevă o unitate a umanității de-a lungul celor zece epoci ale istoriei sale, de la Adam pînă la apariția imperiului roman, cînd Logosul întemeiază Biserica (St. Verosta, *Johannes Chrysos-*

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. prof. *Ion G. Coman*

Biblioteca „Astra" din Sibiu

— 125 de ani de neîntreruptă activitate publică —

Unul dintre primele „instrumente" prin care va acționa „Astra" pentru realizarea scopului propus încă de la înființare și mai înainte — de la alcătuirea statutelor în 1860 — anume „...a căuta neîncetat mijloace spre a lumina, cultiva, înavuți, și ferici pe popor, ca să fie fericită țara" după afirmațiile lui Gheorghe Barițiu, a fost biblioteca „Asociațiunii", născută și ea în aceeași adunare generală din 23 oct./4 nov. 1861, deci acum 125 de ani, fiind astfel cea mai veche bibliotecă publică cu activitate neîntreruptă din țară.

Dacă la început fondul de publicații al bibliotecii număra doar 195 de cărți, acesta crește treptat (1022 vol. în 1871, 10.307 în 1891; 17.859 vol. și 379 colecții periodice în 1901; 22.158 vol. și 1512 colecții periodice în 1918; 120.000 vol. și 40.000 col. periodice în 1951) ajungînd astăzi la peste 600.000 unități de bibliotecă, din care peste 530.000 vol. cărți, 43.000 periodice, 19.428 manuscrise (cărți, scrisori ș. a.), iconografie, ex libris, cartografie, diafilme, diapozitive, discuri, fond constituit, în prima sa perioadă — pînă la 1918 — mai ales prin sacrificiile materiale făcute de toate păturile sociale ale populației românești din Transilvania și prin donații, între donatori numărîndu-se imediat după înființare, (1866) Academia Română, Ministerul de Culte și Instrucțiune Publică din București (1868), societăți sau instituții culturale și științifice din străinătate (Viena — Academia de științe, Budapesta, Florența, Roma ș. a.) precum și personalități marcante ale vieții noastre științifice și culturale atît din Transilvania cît și de peste munți: Papiu Ilarian, Moise Panga (din Orlat), Timotei Cipariu, George Tăutu (poetul moldav), Al. Treboniu Laurian, Gheorghe Barițiu, Iosif Hodoș, Simion Manginca, Iosif Vulcan, Mihail Kogălniceanu, V. A. Urechia etc., etc. (Cea mai recentă și substanțială donație provine de la fostul acad. Andrei Oțetea, fiu al Sibielului fost bursier al „Astrei"), ca și unii editori și librari sibieni sași: Samuel Flitsch și Fridrich Eugber.

După 1918, biblioteca beneficiază, în perioada 1923—1949, de dreptul de „depozit legal", prerogativă care atrage după sine creșterea substanțială a colecțiilor cu precădere a celor de periodice — una dintre cele mai complete colecții de ziare și reviste dintre cele două războaie mondiale.

În fondul „de aur" al Bibliotecii „Astra" au intrat de-a lungul timpului și se păstrează cu sfințită grijă patriotică *cărți rare,* dintre care amintim: „Cazania lui Varlaam", Iași, 1643; „Noul Testament de la Bălgrad", 1648; „Psaltirea lui Dosoftei", Iași, 1680; „Primul calendar românesc", Sibiu 1793; „Ceaslovăț", Sibiu, 1696; „Bucoavnă", Bălgrad, 1699; Dimitrie Cantemir, „Descrierea Moldovei", Neamț, 1825 și „Istoria Imperiului Otoman" (în limbile franceză, engleză și germană), cea mai veche fiind un „Sbornic slavonesc", tipărit la Sas-Sebeș în 1580; *Cărți manuscrise:* „România pitorească" a lui Al. Vlahuță sau „Arhanghelii" lui Ion Agîrbiceanu; o *bogată corespondență* semnată de Vasile Alecsandri, Victor Babeș, Gheorghe Barițiu, Ioan Bianu, Andrei Bîrseanu, Zaharia Boiu, Valeriu Branișteș, Ilarie Chendi, George Coșbuc, Nicolae Iorga, Titu Maiorescu, Iacob Negruzzi, Iraclie Porumbescu, Ilarion Pușcariu, Octavian Tăslăuanu, V. A. Urechia, Gustav Weigand și în general, a aproape tuturor marilor personalități de pe întreg pămîntul românesc. Se mai află în același fond cărți ce poartă semnături autografe, începînd cu cea a lui Aron Pumnul — dascălul de limba română și de suflet al lui Mihai Eminescu și pînă la contemporanii Ștefan Pascu, Constantin Noica, Ioana Postelnicu sau Octavian Paler.

Un loc aparte și-au găsit în rafturile bibliotecii semnăturile ce exprimă voința românilor din satele ardelene cu privire la înfăptuirea Marii Uniri de la Alba Iulia din 1918 pe documentul întitulat semnificativ „Hotărîrea noastră".

Dar valoarea și prestigiul unei instituții se măsoară și în caratele de cuget și simțire ale oamenilor care au servit-o și o servesc, motiv care ne îndeamnă să amintim și numele unor bibliotecari ce și-au zidit strădania în istoria instituției: Visarion Roman (membru corespondent al Academiei Române), primul dintre ei, cel care a alcătuit și publicat în „Telegraful Român", 1863, primul Catalog al publicațiilor aflate în bibliotecă; memorandistul Nicolae Cristea, Nicolae Togan — alcătuiește și el și publică în volum un „Catalog"; Ion Maxim, cel care alcătuiește primul „Catalog alfabetic și sistematic"; Ioan Crețu, Nicolae Petra-Petrescu, Dr. Petru Șpan, Octavian Goga (pentru cîteva luni în 1909), Ioan Banciu, Victor Lazăr, Dr. Horea Petra-Petrescu, toți cu notabilă activitate în cîmpul larg al Culturii naționale.

Răspunzînd deci plenar, atît prin numărul și valoarea colecțiilor cît și prin realizarea menirii cultural-științifice cu care a fost investită încă de la început, biblioteca „Astrei" devine, pînă la 1918, Biblioteca Națională a românilor din Transilvania.

Activitatea prezentă a Bibliotecii „Astra" se înscrie cu cinste pe coordonatele tradiției, însă și în contextul larg și generos al culturii noastre noi, fiind una dintre instituțiile de prestigiu în geografia spirituală a județului Sibiu și a țării întregi.

Sînt remarcabile eforturile actualilor bibliotecari ai „Astrei" de a pune în valoare fondul de publicații prin lucrări bibliografice — peste 40 de titluri de bibliografii, cataloage, indici bibliografici, dintre care: Cartea românească veche; Cartea străină veche, Asociațiunea „Astra" — Activitatea editorială la Sibiu, județul Sibiu în anii Republicii, Pagini de istorie, Literatura în Telegraful Român etc. fiind edificatoare în sensul amintit. Se detașează apoi manifestările științifice anuale tradiționale organizate de către Biblioteca „Astra": „Zilele Bibliotecii Astra"; Sesiunea națională de comunicări „Tineret, cultură, acțiune socială"; Instituirea anuală a cercurilor de bibliofilie și ex libris"; „Relații istorice și culturale între județele Sibiu și Vîlcea de-a lungul veacurilor" precum și numeroasele participări — peste 100 în ultimi ani — la manifestările științifice de profil cu caracter național, desfășurate în diferite alte centre culturale ale țării.

Desigur că, nu în ultimul rînd, se așează nobila strădanie a celor ce vin zilnic în contact direct cu publicul cititor, cu miile, cu zecile de mii de elevi, studenți, învățători sau muncitori din întreprinderile sibiene, cadre universitare, cercetători sau cadre tehnice din diverse domenii ale creației materiale, tineri și vîrstnici, care calcă an de an pragul prestigioasei instituții cu nume simbolic „Astra", ce își sărbătorește, în palatul construit în anul 1905, reînnoit și îmbogățit în acest an, venerabila vîrstă de 125 de ani.

Vivat, crescat, floreat „Astra"!

Nicolae Gastone

ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII

SIBIU

■ În ziua de *13 iunie 1986*, la Centrul mitropolitan din Sibiu a avut loc vizita d-lui Otto Sagner — editor şi proprietar al firmei „Kubon et Sagner" pentru import-export carte — din München—R. F. G. Oaspeţii au fost primiţi în audienţă de către Î. P. S. Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, cu care prilej s-a discutat posibilitatea unui schimb de cărţi şi publicaţii teologice între editura Arhiepiscopiei Sibiului şi edituri din alte ţări ale Europei.

■ Prin grija Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, la aşezămîntul Arhiepiscopiei Sibiului din staţiunea montană Păltiniş între *30 iunie—8 iulie 1986*, a avut loc prima serie de cursuri misionare de scurtă durată din acest an, cu participarea unui grup de preoţi de pe întreg teritoriul Arhiepiscopiei.

Programul a constat din prelegeri, teme fixate de Sf. Sinod, seminarii, program liturgic la bisericuţa aşezămîntului, dimineaţa şi seara, activitate omiletică etc.

Prelegerile au fost susţinute de P. C. profesori de la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, consilieri etc., întreg programul constituind un bun prilej de îmbogăţire lăuntrică spre o cît mai rodnică lucrare pastorală.

■ În zilele de *4 şi 5 iulie 1986*, Centrul mitropolitan din Sibiu a fost vizitat de pastorul suedez Ingvar Arebäck, cu soţia, care a fost însoţit de P. C. pr. Anton Poşircă de la parohia ortodoxă română din Stockholm. S-a vizitat totodată colecţia noastră din Sibiel, aşezămîntul din Păltiniş, precum şi alte obiective bisericeşti şi social-culturale din Sibiu şi împrejurimi.

■ În zilele de *10 şi 11 iulie 1986*, Centrul mitropolitan din Sibiu a avut ca oaspeţi de la Consiliul Ecumenic al Bisericilor pe John Cressy (englez), John Bethrong (canadian) şi Uwe Arnold (din R. F. Germania), cu care prilej au vizitat Institutul Teologic Universitar din Sibiu, biserica Sf. Arhangheli din cartierul Trei Stejari-Sibiu, colecţia de icoane pe sticlă din Sibiel, bisericile din Răşinari etc.

Vineri, 11 iulie, oaspeţii au fost primiţi de Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, cu care prilej au vizitat şi reşedinţa mitropolitană din Sibiu.

■ *Vineri, 11 iulie 1986*, Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului a primit vizita unor oaspeţi din S.U.A. şi anume: Robert Robertson (de la Occidental Petroleum), Patrich O'Connor (de la biroul de avocatură O'Connor et Hennan) cu soţia: Eveljn O'Connor, Harold Chapler (de la Creromi) şi Eugen Costin (de la Felton International Inc.).

Cu acest prilej, oaspeţii americani au vizitat reşedinţa mitropolitană, Institutul Teologic Universitar din Sibiu, catedrala mitropolitană, librăria şi tipografia eparhială, precum şi colecţia de obiecte bisericeşti de la Centrul mitropolitan din Sibiu, fiind reţinuţi de Î. P. S. Sa la masa de prînz.

■ Informăm cititorii noştri că în librăria eparhială din Sibiu, str. 1 Mai 35, se mai pot procura următoarele cărţi:

— Arhiepiscopia Sibiului, pagini de istorie; Iisus Hristos, viaţa noastră; Biserica Ortodoxă Română, una şi aceeaşi în toate timpurile; Studii de Teologie morală; De la Dunăre le Mare; Roman Ciorogariu; Alba Iulia, oraş bimilenar; Cîntările Penticostarului; Originea dreptului scris la români; Filocalia, vol. 8 şi 9; Biserica Sf. Nicolae — Şchei (Braşov).

Cărţile de mai sus pot fi comandate şi ramburs la adresa: Arhiepiscopia Sibiului, Sibiu, str. 1 Mai nr. 24, cu specificarea cărţilor dorite şi adresa exactă a solicitantului.

■ Miercuri, 13 august 1986, a avut loc deschiderea festivă a cursurilor de îndrumare pastorală şi misionară a clerului, seria 72-a, grupa Sibiu, deschidere care s-a desfăşurat în aula Institutului Teologic Universitar din Sibiu.

Programul a fost deschis de P. C. arhid. prof. C. Voicu, rectorul Institutului, care a făcut un scurt istoric al cursurilor, subliniind importanţa lor în contextul actual de pastoraţie.

În numele preoţilor cursanţi a vorbit C. pr. Nicolae Macu (Eparhia Aradului), care a apreciat necesitatea acestor cursuri, mulţumind tuturor factorilor care contribuie la organizarea şi susţinerea lor.

Corul preoţilor, condus de P. C. prof. I. Popescu, a interpretat cîteva compoziţii religioase.

A luat apoi cuvîntul Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului care — plecînd de la o veche practică duhovnicească, potrivit căreia cînd, de pildă, doi călugări se întîlnesc îşi cer „un cuvînt de mîntuire" — a adus în atenţia preoţilor cursanţi şi a celorlalţi participanţi unele „fulguraţii" spirituale, personale şi din cugetarea unor mari oameni de cultură, români şi străini, după care a zăbovit pe larg asupra unei laturi referitoare la laboratorul lăuntric al preotului, care trebuie să fie, mai ales în contextul de astăzi, şi un om de întinsă şi temeinică cultură, ceea ce, între altele, îl va feri pe preot de „periferizare". În acest scop au fost aduse o seamă de grăitoare argumente.

Aş dori — a spus între altele Î. P. S. Sa în partea finală a cuvîntării — să plecaţi de aici împrospătaţi şi cu un nou entuziasm în parohii, unde să aveţi o nouă respiraţie în Dumnezeu, ceea ce se va reflecta şi în sufletele credincioşilor".

CLUJ

■ *Duminică, 1 iunie 1986*, P. S. Episcop-vicar Iustinian Maramureşanul a săvîrşit resfinţirea bisericii din parohia Vălenii Lăpuşului, prot. Lăpuş, jud. Maramureş, care a fost reparată în interior şi exterior, prin jertfelnicia credincioşilor, cu ajutoare din partea Sf. Arhiepiscopii şi prin purtarea de grijă a tînărului preot Sabin Bud, care a fost distins şi hirotesit întru iconom, cu dreptul de a purta brîu roşu.

La sfîrşitul Sf. Liturghii P. S. Sa a rostit un bogat cuvînt de învăţătură.

■ *Duminică, 8 iunie 1986*, Î. P. S. Arhiepiscop Teofil a săvîrşit resfinţirea bisericii din filia Suplai, parohia Poienile Zagrei, prot. Năsăud, jud. Bistriţa-Năsăud, care a fost împodobită cu o reuşită pictură executată de Titus Petruşe, prin jertfelnicia bunilor credincioşi şi purtarea de grijă a harnicului preot Florea Hîruţă.

La sfîrşitul Sf. Liturghii I. P. S. Sa a rostit un bogat cuvînt de învăţătură.

■ *Duminică, 8 iunie 1986*, P. S. Episcop-vicar Iustinian Maramureşanul, a săvîrşit sfinţirea bisericii din filia Duruşa, parohia Valea Chioarului, prot. Lăpuş, jud. Maramureş, construită în anul 1870, reparată capital în interior şi exterior, împodobită cu pictură, prin jertfelnicia credincioşilor, cu ajutoare din partea Sf. Arhiepiscopii şi purtarea de grijă a vrednicului paroh Alexandru Buteanu, care a fost distins şi hirotesit „iconom", cu dreptul de a purta brîu roşu.

La sfîrşitul Sf. Liturghii P. S. Sa a rostit cuvînt de învăţătură.

■ *Duminică, 15 iunie 1986*, Î. P. S. Arhiepiscop a săvîrşit resfinţirea bisericii din parohia Agriş, prot. Turda, jud. Cluj, care a fost reparată interior şi exterior prin contribuţia credincioşilor şi purtarea de grijă a preoţilor: Paşca Nicolae şi Onişa Vasile — foşti parohi şi Bradea Maftei actualul paroh.

La sfîrşitul Sf. Liturghii Î. P. S. Sa a rostit un bogat cuvînt de învăţătură.

■ *Duminică, 29 iunie 1986*, de sărbătoarea „Sf. Apostoli Petru şi Pavel", P. S. Episcop-vicar Iustinian Maramureşanul a săvîrşit resfinţirea bisericii din parohia Mireşu Mare, prot. Baia Mare, jud. Maramureş, care a fost restaurată capital în interior şi exterior, prin jertfelnicia bunilor credincioşi, cu ajutoare din partea Sf. Arhiepiscopii a Clujului. Tot acum a fost sfinţită şi noua casă parohială. Pentru munca depusă, preotul paroh Pop Vasile a fost distins cu rangul de „iconom", cu dreptul de a purta brîu roşu.

La sfîrşitul Sf. Liturghii, P. S. Sa a rostit un bogat cuvînt de învăţătură.

■ *Duminică, 6 iulie 1986*, P. S. Episcop-vicar Iustinian Maramureşanul a săvîrşit sfinţirea bisericii din filia Oniceşti, parohia Rîşca, prot. Huedin, jud. Cluj, care a fost reparată în interior şi exterior şi împodobită cu o reuşită pictură, prin jertfelnicia credincioşilor şi purtarea de grijă a vrednicului preot paroh Mărcuş Mircea, care a fost distins şi hirotesit „iconom", cu dreptul de a purta brîu roşu.

La sfîrşitul Sf. Liturghii, P. S. Sa a rostit un bogat cuvînt de învăţătură.

■ *Duminică, 20 iulie 1986*, de sărbătoarea „Sf. Prooroc Ilie Tesviteanul", P. S. Episcop-vicar Iustinian Maramureşanul a săvîrşit sfinţirea bisericii din parohia Bădeşti, prot. Cluj, care a fost reparată capital în exterior şi interior, prin jertfelnicia credincioşilor, cu ajutoare din partea Sf. Arhiepiscopii a Clujului şi purtarea de grijă a vrednicului preot Vişan Tiberiu.

La sfîrşitul Sf. Liturghii, P. S. Sa a rostit cuvînt de învăţătură.

■ *Duminică, 27 iulie 1986*, P. S. Episcop-vicar Iustinian Maramureşanul a săvîrşit sfinţirea bisericii din filia Mităşti, parohia Muntele Rece, prot. Huedin, jud. Cluj, construită şi îmbrăcată în haina picturii prin jertfelnicia credincioşilor, cu ajutoare din partea Sf. Arhiepiscopii a Clujului şi cu purtarea de grijă a vrednicului paroh Toadere Dumitru.

La sfîrşitul Sf. Liturghii P. S. Sa a rostit un bogat cuvînt de învăţătură.

ALBA IULIA

■ *Duminică, 1 iunie 1986*, P. S. Episcop Emilian a făcut o vizită pastorală şi a asistat la Sf. Liturghie în parohia Tuşnad-Băi. După oficierea Sf. Liturghii, P. S. Sa a adresat credincioşilor prezenţi un cuvînt de învăţătură.

■ *Duminică, 8 iunie 1986*, P. S. Episcop Emilian, însoţit de un sobor de preoţi, a oficiat Sf. Liturghie arhierească în Catedrala din Miercurea Ciuc şi a rostit un ziditor cuvînt de învăţătură.

■ *Joi ,12 iunie 1986*, la Praznicul Înălţării Domnului, P. S. Episcop Emilian a participat la Sf. Liturghie în biserica din staţiunea Covasna.

■ *Duminică, 29 iunie 1986*, de Praznicul Sf. Apostoli Petru şi Pavel, P. S. Episcop Emilian a oficiat Sf. Liturghie arhierească la Mănăstirea Rîmeţ.

■ *Sîmbătă, 5 iulie 1986*, P. S. Episcop Emilian a primit vizita pastorului Ingvar Arebäck din Suedia, însoţit de preotul Anton Poşircă de la Parohia Ortodoxă Română din Stockholm. Împreună cu oaspeţii de peste hotare s-a vizitat noua biserică din parohia Cut, prot. Alba Iulia.

■ *Duminică, 6 iulie 1986*, P. S. Episcop Emilian a oficiat Sf. Liturghie în Catedrala episcopală şi a rostit un cuvînt de învăţătură. La Sf. Liturghie au participat şi oaspeţii din Suedia, pe care P. S. Sa i-a prezentat în faţa credincioşilor.

În cursul după-amiezii s-a vizitat schitul Afteia din Munţii Cugirului, iar seara s-a plecat la mănăstirea Rîmeţ.

Marţi au fost vizitate: noua biserică de la Craiva, biserica în curs de pictare de la Bucerdea Vinoasă şi biserica nou pictată de la Şard.

■ *Joi, 10 iulie 1986*, P. S. Episcop Emilian a primit la Centrul Eparhial vizita d-lor John Bethrong Hugh—Canada şi Arnold Uwe—R. F. G. din partea Consiliului Ecumenic al Bisericilor. Împreună cu oaspeţii străini s-a făcut o vizită la biserica nouă din parohia Craiva şi la biserica din Bucerdea Vinoasă.

■ *Duminică, 20 iulie 1986*, de Praznicul Sf. Prooroc Ilie, P. S. Episcop Emilian a oficiat Sf. Liturghie arhierească la mănăstirea Sf. Prooroc Ilie din Topliţa cu prilejul hramului. P. S. Sa a rostit un ziditor cuvînt de învăţătură.

În cadrul Sf. Liturghii, P. S. Sa a hirotonit întru ierodiacon pe monahul Sofronie Perţa şi a hirotesit întru protosinghel pe cuv. ieromonah Emilian Telceanu. În semn de apreciere a strădaniilor în rugăciune şi muncă pe care vieţuitorii mănăstirii Sf. Ilie le depun zilnic, P. S. Episcop Emilian a oferit P. Cuv. Arhim. Mihail Goia — starețul mănăstirii şi vieţuitorilor, plachete aniversare cu prilejul împlinirii a 10 ani de la refacerea Episcopiei.

■ *Duminică, 27 iulie 1986*, P. S. Episcop Emilian a participat la Sf. Liturghie în parohia Şugag.

ORADEA

■ *Duminică, 15 iunie 1986*, P. S. Episcop Vasile a săvîrşit slujba de sfinţire a bisericii din parohia *Curtuişeni*, prot. Marghita, care în ultimii ani a fost înnoită, şi pe dinafară şi pe dinăuntru şi împodobită cu o frumoasă pictură. Preotul-paroh Petru Sabo, pentru rodnică activitate pastorală, duhovnicească şi gospodărească, a fost distins cu rangul de sachelar, iar membrilor Consiliului parohial li s-a înmînat scrisoare arhierească de apreciere. În cuvîntul de învăţătură, ierarhul i-a felicitat pe credincioşi pentru jertfelnicia şi dragostea lor faţă de sfîntul locaş şi faţă de credinţa strămoşească.

■ *Duminică, 22 iulie 1986*, de Praznicul Pogorîrii Sf. Duh, ierarhul — ca şi în alţi ani — a făcut un popas duhovnicesc în mijlocul bunilor credincioşi din municipiul *Zalău*, săvîrşind Sf. Liturghie în catedrala de aici.

Cu acest prilej, potrivit tradiţiei, au fost binecuvîntate spicele de grîu aduse din fertilele lanuri, pentru ca rodul să fie cît mai bogat şi ferit de orice primejdii.

În după-amiaza aceleiaşi duminici, chiriarhul a oficiat vecernia specială a Rusaliilor în mijlocul credincioşilor din parohia *Brebi*, prot. Zalău. Frumoasa biserică de lemn, monument istoric, ce datează de la mijlocul sec. XVIII, fiind neîncăpătoare pentru mulţimea credincioşilor, slujba a trebuit să fie săvîrşită afară. A vorbit cu multă căldură şi temei despre întemeierea Bisericii creştine, ca instituţie social-juridică, văzută, pentru mîntuirea sufletească a credincioşilor. Pentru deosebitul său zel pastoral, preotul-paroh Vasile Rus a fost distins cu rangul de *iconom*.

■ La data de *24 iunie 1986*, o delegaţie a Bisericii reformate din R. P. Ungară, în frunte cu Eminenţa Sa Fürti László, episcopul reformat din Mişcolţ, aflată în ţara noastră, a făcut o vizită la sediul Episcopiei Ortodoxe Române din Oradea, unde a avut o întrevedere, în spirit ecumenist, cu P. S. Episcop Vasile. Convorbirile s-au desfăşurat într-o atmosferă de cordialitate, contribuind la lărgirea şi întărirea bunelor raporturi dintre Biserica Ortodoxă Română şi Biserica reformată din ţara vecină, ca şi la a celor dintre popoarele şi ţările noastre, în cadrul îmbunătăţirii climatului de pace în lume, promovat cu pregnanţă de ţara noastră. Cu acest prilej, înalţii oaspeţi, însoţiţi de ierarh, au vizitat Catedrala episcopală, biserica Sf. Nicolae, Paraclisul, Muzeul şi Biblioteca eparhială, toate de curînd restaurate, despre care au avut cuvinte de înaltă apreciere.

Au fost prezenţi şi Domnul Papp László, episcopul reformat din Oradea, şi Monseniorul Stefan Dascal, vicarul Bisericii romano-catolice din Oradea.

■ La Centrul eparhial, a avut loc, sub preşedinţia P. S. Episcop Vasile, la data de *26 iunie 1986*, o şedinţă comună de lucru a Consiliului Eparhial, a protopopilor din eparhie, însoţiţi de secretari şi contabili, şi a cadrelor de conducere de la Centrul eparhial, în care s-au analizat, cu obiectivitate şi spirit de răspundere, activitatea duhovnicească şi gospodărească, ca şi cea obştească-cetăţenească a clerului din cele şapte protopopiate, în prima jumătate a acestui an.

La şedinţă a participat şi D-l Valentin Vasiliu, ca delegat al Casei de Pensii a Bisericii Ortodoxe Române, care a dat participanţilor o serie de îndrumări şi instrucţiuni pentru buna desfăşurare a activităţii acestui aşezămînt atît de însemnat în viaţa Bisericii noastre.

Semnalăm... Semnalăm...

● *Într-o scrisoare către Arhiepiscopul de Canterbury, Robert Runcie, papa Ioan Paul al II-lea avertizează că hirotonia femeilor care a început să fie practicată de anglicani va fi un obstacol din ce în ce mai mare în dialogul de reunire a celor două Biserici. Cu privire la aceasta a avut loc un schimb de scrisori şi între Arhiepiscopul de Canterbury şi cardinalul Villebrands, preşedintele Secretariatului pentru unitatea creştină, acesta din urmă susţinînd acelaşi lucru. Englezii au răspuns că asemenea hirotonii nu au fost încă efectuate pe teritoriul Angliei, ci doar în alte ţări, precum, de pildă, Canada. Sinodul general din Anglia nu a votat nici permisiunea femeilor hirotonite de anglicani în altă parte de a oficia în Anglia. O astfel de decizie a fost amînată pînă în 1990.*

● *Cardinalul Franz König, fost primat al Austriei, a făcut o vizită la Constantinopol patriarhului Dimitrios I, în calitate de preşedinte al Fundaţiei „PRO ORIENTE" din Viena.*

● *Ion Filipciuc semnează un volum de proze scurte, „VĂMILE CIREŞULUI" (Ed. Albatros, Bucureşti, 1983, 140 p.), care scoate la iveală un scriitor de mare sensibilitate care îşi stăpîneşte bine uneltele.*

● Titu Maiorescu „în lumina adevărului", *de Petru Rezuş (România literară, 14, 1986, p. 8) încearcă o apărare a criticului pe care unii, comparîndu-l cu C. Dobrogeanu-Gherea, îl micşorează abil pe cel dintîi pînă la anulare. Deşi e doar o semnalare care nu intră în analize şi exemplificări mai largi, e totuşi o invitaţie la o mai mare atenţie faţă de adevăr!*

● *Emil Cioran despre Beckett: „Nu l-am auzit niciodată disecîndu-şi nici prietenii, nici duşmanii. Se află în asta o formă de superioritate pentru care îl plîng şi din cauza căreia, inconştient trebuie că suferă".*

În continuare Emil Cioran despre sine, comparîndu-se cu Beckett: „Dacă aş fi împiedicat să vorbesc de rău — ce tulburări şi ce nelinişte, cîte complicaţii în perspectivă!" *(Cioran:* Beckett — cîteva întîlniri, *trad. de Roxana Sorescu, România literară, 31, 1986, p. 21).*

Îl cred! Altfel cum să-i justific infamele pagini scrise despre Sfîntul Pavel?

Angelo Rinaldi scria în L'Expres, în ianuarie 1986, cu prilejul apariţiei cărţii lui Cioran, Exercices d'admiration, *că „românul Emil Cioran e fără nici o îndoială cel mai mare prozator francez de astăzi", dar mai departe scrie: „Românii nu vin la Paris pentru a ne debita lucruri agreabile. Dar, în materie de nihilism, Cioran îi bate pe toţi, fie că e vorba de compatrioţii săi, de aborigeni sau de emigranţi, precum irlandezul Beckett, prietenul său."*

Angelo Rinaldi e mai aproape de Cioran în cele spuse mai sus, decît atunci cînd îl face procuror moldovean, fiul unui preot şi al unei baroane! Sau, cine ştie, Cioran va fi simţit nevoia, vorbind cu Rinaldi, să spună şi despre sine minciuni frumoase!

ANTONIE P.

Aspecte ale ecumenismului . . .

(Continuare din pag a 3-a)

tomus Staatsphilosoph und Geschichtstheologe, Verlag Styria, Gras, Wien, Köln, 1960, p. 164—170). Din cauza decăderii sale în dezordine, neamul omenesc a trebuit să accepte durerea stăpînirii şi disciplina impusă de magistraţi şi judecători. Era un semn al dragostei lui Dumnezeu, care voia să-i ştie pe oameni adunaţi într-o singură unitate *(Omilia 34, 4 la 1 Cor.*, P. G. 61, 291). Păcatul e o dovadă a unităţii neamului omenesc, căci el e prezent la toate nivelurile în acesta. Ideea şi dorul de mîntuire la toate popoarele păgîne e un alt semn al unităţii acestor neamuri între ele, inclusiv cu poporul iudeu. Profeţii vorbesc întregii lumi despre mîntuire, iar cărţile sacre şi apoi traducerile lor apar la aceste popoare, ca şi la iudei, pe măsură ce lumea progresa în păcat (St. Verosta, *op. cit.*, p. 173). Logosul s-a întrupat ca să ne adune pe toţi în El şi să fim prieteni. Dumnezeu a adus lumii pacea, prin Unul-Său-Născut.

Biserica e plenitudinea lui Hristos, căci Capul e completat cu Trupul şi Trupul cu Capul. Dar Trupul nu este desăvîrşit, fără unirea membrelor lui. Membrele trupului lui Hristos fac o singură unitate, graţie unui singur Duh în care am fost sau vom fi botezaţi: iudei, greci, sclavi şi oameni liberi (1 Cor. 12, 13). Să păstrăm unitatea într-un singur Duh, să fim un singur trup. Oricît de departe am fi unii de alţii, noi sîntem deja uniţi şi am devenit una. Deplîngem cu atît mai mult împărţirile de azi, cu cît noi am fost deja uniţi prin Întruparea Fiului lui Dumnezeu. Ne-am împărtăşit cu Trupul şi Sîngele Domnului, este un singur Duh care ne alcătuieşte, prin botez, într-un singur trup (Jean Coman, *op. cit.*, p. 47). Sf. Ioan compară membrele trupului Bisericii cu membrele trupului omenesc. Deşi cu funcţiuni diferite, membrele trupului formează o unitate perfectă. Piciorul nu poate să spună: „Eu nu sînt trup, pentru că sînt mic". Rolul piciorului este însă vital şi el face, deci, parte din trup. Existenţa acestuia depinde de unitatea membrelor sale *(Omilia 1, 2 la 1 Cor.* P. G. 61, 250—252). Tot aşa e şi în Biserică. Unitatea Bisericii e încă şi mai mare decît a unui om viu: ea cuprinde pe credincioşii întregii lumi din toate timpurile: prezent, trecut şi viitor ca şi pe aceia care au plăcut lui Dumnezeu înainte de venirea Logosului pe pămînt *(Omilia 10, la Efeseni*, P. G. 62, 75). Iată o viziune universală cosmică a Bisericii, practicată mai ales de gîndirea teologică şi liturghiile orientale. Predica de pe Munte, Fericirile şi mesajul divin ca şi viaţa Sf. Apostoli se adresează nu numai evreilor, ci întregii lumi. Biserica cheamă pe toţi în comun, pentru că noi toţi avem o fire în comun şi pămîntul ne este o cetate în comun *(Coment. la Psalm. 48, 1*, P. G. 55, 233). Biserica uneşte pe oameni mai ales prin comuniunea euharistică, aşa cum pîinea uneşte în ea nenumărate boabe de grîu, care, deşi invizibile unele faţă de altele, nu sînt mai puţin una. Autorul nostru a avut nenumărate succese misionare şi sociale, chemînd la masa euharistică pe toţi. Dar el cerea dragoste, sfinţenie, libertate şi pace celor ce veneau să se cuminece, adică exact armele şi podoabele unităţii (Pr. Prof. Ioan G. Coman, *Sensul ecumenic al Sfintei Euharistii la Sfîntul Ioan Gură de Aur*, în *Ortodoxia*, XVII, 4, 1965, p. 520—539). Rugăciunea este un mijloc eficace pentru unitatea şi unirea oamenilor. În *Rugăciunea domnească*, noi nu zicem: „Tatăl meu", ci *„Tatăl nostru carele eşti în ceruri"*, adică cerem pentru toţi oamenii. Prin aceasta ne croim drum spre dragoste şi egalizare şi subliniem că în lucrurile cele mai importante şi mai necesare, noi sîntem una *(Omilia 19, 4 la Matei*, P. G. 57, 238—279). Dumnezeu ne onorează şi ne iubeşte pe toţi deopotrivă. Să nu ne rugăm pentru răul cuiva, ci numai pentru binele nostru al tuturor, pentru că toate jertfele sînt aduse, nu pentru rău, ci pentru bine. Orice-ar face, omul este şi rămîne fratele şi prietenul nostru *(Omilia 2, 4 la 2 Cor.*, P. G. 61, 404, 433—434).

Această viziune ecumenică asupra Bisericii şi a întregii lumi este conştientă de obstacolele ce se opuneau realizării unităţii şi unirii oamenilor şi se opun şi astăzi. Obstacolul principal e păcatul, îndeosebi păcatul orgoliului, căruia i se adaugă dorinţa de stăpînire, nedreptatea, pisma, lăcomia, ura, egoismul, necurăţia etc. Orgoliul a rupt unitatea lumii îngereşti şi tot el a rupt şi rupe unitatea lumii oamenilor. Sf. Ioan recomandă continuu pocăinţa şi smerenia contra orgoliului. Nimic din cele ce a creat omul pînă azi nu poate elimina acest monstru care sapă omenirea pînă la prăbuşirea ei. Unitatea şi unirea umanităţii constituie o problemă morală şi spirituală cu rădăcinile în adîncurile inimii, de unde răsare dragostea sau spinul. „A fi om înseamnă a fi milostiv; a fi Dumnezeu înseamnă a avea milă" *(Omilia 4, 5 la Filipeni*, P. G. 62, 212).

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACŢIE: Dr. *Antonie Plămădeală*, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Diac. prof. Dr. *Aurel Jivi*, Arhid. *Gheorghe Papuc*, Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu;* tehnoredactori: Diac. *Ezechil Oancea*, Pr. *Teodor Damian;* corector: Pr. *Vartolomeu Constantinescu.*

Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA" — sectorul export-import presă P. O. Box 12-201, telex 10376 presfir Bucureşti, Calea Griviţei nr. 64—66.

ABONAMENTUL pe un an: 100 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2 Taxa poştală plătită în numerar Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu | 44.206 |